

Grindagården

mattias
eriksson

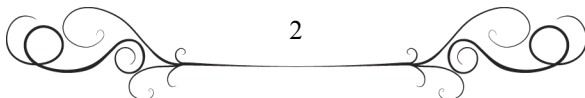
Meslla s.a.

Seguim-vine 1990
03033

VA-010-1.000 0-78-1759

Mattias Eriksson
Grindagården

Om A är B så C

<http://oma.50webs.com>

Omslag: Joanna Grubbström

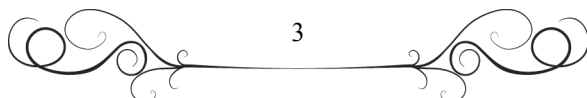
URN:NBN:se-2010-24

Texten är licensierad under

Creative Commons

Erkännande-Ickekommersiell-

Dela Lika 2.5 Sverige

Grindagården hette en herrgård.

Namnet var tämligen anspråkslöst, men gården var desto mer iögonenfallande. Själva herrgården var en lång byggnad i två våningar, vackert gulrappad med höga fönster och en tung port i ek. Husets mittparti steg uppåt i en kyrktornsliknande form och på varsin sida om det sträckte majestätiska flyglar ut sig. I vinkel mot huvudbyggnaden låg stallet och tjänstebostäderna. Gårdsplanen framför entrén var något igenvuxen, men välkrattad. I dess mitt tronade en flaggstång varifrån svenska flaggan vajade. En linjalrak grusväg ledde bort från gården, ner genom en allé av ekar som inte tog slut förrän borta vid stora landsvägen.

Men det var en tom och tyst gård. Herrskapsfolket var borta sedan länge. I stallet dammade kvarlämnade vagnar och karosser, en släde stod i ett hörn och såg alltmer ledsen ut för varje år, och dessutom fanns där en bil. En svart på smala hjul som inte varit utom stallportarna på årtal. Tjänstebostäderna var också tomma. Det var länge sedan de bebotts av pigor, drängar, förmän, kökerskor, stallpojkar och tjänsteflickor. Flaggan vajade ensamt i vinden.

En enda person fanns i huset. En enda som blivit kvar, bortglömd av tiden och omvärlden. Hon brukade sitta i sin länstol innanför det stora fönstret i salongen och titta över ägorna. Utsikten var trivsamt. Gröna ängar. Bortom vildvuxna skogsdungar skymtade glittret från en sjö. Mäktiga ekar. Dimmiga gryningar kunde hjorthjortar komma vandrande över gräsmattorna, kanske nypa åt sig en eller annan blomma ur rabatterna.

Hon var krokig och gammal, hade gulnade tänder, grått hår och hette Lovisa. Hon satte varje morgon upp håret i en ordentlig knut, borstade de tänder hon hade kvar, tvättade ansiktet med kallt vatten. Hon intog alltid frukosten i biblioteket som var hennes favoritrum. Men sedan några år kunde hon bara dra med händerna över skinnbanden, känna på böckerna,

dra ut en volym här och var, blåddra, känna pappret mot fingertopparna. Läsa kunde hon inte längre. Det var den största förlust hon upplevt i sitt liv. Större än den där dagen för trettiofyra år sedan då hennes man dött och förfallet börjat.

Hon åt alltid rostat bröd och te till frukost. En vana från åren i England. Om vädret tillät tog hon sig sedan en stärkande morgonpromenad över ägorna. I annat fall kunde hon istället ta en ordentlig tur genom herrgårdens salar och rum. Kontrollerade att det inte dammat igen för mycket, att porträtten hängde där de skulle, att inga mattor rubbats eller att något fönster givit vika för vinden. En total genomgång av huset brukade ta henne ungefär fyra timmar. Lunchen intog hon i länstolen innanför det stora fönstret. Där satt hon sedan kvar, särskilt om hon varit runt hela huset. Då var det inte mycket bevänt med krafterna. Hon satt där och såg det lilla hon kunde se. Det blev allt svårare för varje år att urskilja sjön, trädens konturer var grumliga och darrande.

Ibland kunde hon också se något av barnen, eller åtminstone deras far. Den talrika torparfamiljen var den enda kontakt hon fortfarande hade med andra människor. Inte för att det var mycket till kontakt. Barnen kunde passera på väg till sjön på somrarna och ibland stanna till för titta in i hennes stora trädgård. Torparen gjorde ett antal dagsverken i månaden på herrgården. Det var han som krattade gården, rensade rabatterna, högg hennes ved och handlade hennes mat. Men han var inte mycket för att prata. Han gjorde vad han skulle, kom upp till henne med den svarta mössan hängande i sin grova högerhand, meddelade vad som blivit gjort och förhörde sig om kommande dagsverken. Hon gav honom sällan kontanter, oftast fick han betalt i form av mat, någon gång var det verktyg eller redskap han kunde behöva till torpet. Men pratade gjorde han inte. Och det var också en sorg för henne. Han stod bara där med sin mössa, tittade ner i golvet och mumlade något om blommorna. Någon

gång kunde han fråga om hennes hälsotillstånd. Antagligen för att hans hustru sagt åt honom att fråga just det, just så.

Hon försökte ibland inleda konversationer med honom, frågade om fru och barn, åkrar och boskap. Men det var inte lönt. Han svarade enstavigt och började snart skruva på sig. Antagligen tyckte han likadant om henne som de andra gjort på den tiden herrgården haft flera torp under sig. Hon visste att det alltid gått onda rykten om henne. Hon hade inte varit särskilt hård eller ovänlig mot sina underlydande, ändå hade hon aldrig varit det minsta populär bland dem. Hon visste att torparbarnen genom generationer kallat henne häxa, och menat det. Förmodligen levde det kvar i den enda torparstugan som fortfarande var bebodd. Det var få av barnen som vågade sig inom synhåll och då oftast bara för att smyga fram mot de stora fönstren, vänta tills hennes grådaskiga ansikte skymtade innanför glaset för att med ett samfällt illtjut springa därifrån. Hon skrockade sorgset efter dem. Hon var för gammal för att ta sig illa vid. Men ensamheten var orubblig.

Så en dag kom torparen med sin äldste son i släptåg. Det var tidig höst och äpplena skulle skördas. Torparen hade vid några tidigare tillfällen tagit med sig någon av sina söner till arbetet, men då hade pojkarna väntat på avstånd, på sin höjd stått och skrapat med foten på yttertrappan. Den här gången hade torparen tydligen en annan tanke med sällskapet.

Lovisa kunde inte låta bli att skratta lite tyst när hon såg dem komma gående över ängen. Pojken var alldeles vit i ansiktet och såg ut att vänta på en chans att vända och fly till skogs. Men han hade ärvt sin fars stadiga, lugna steg och travade lydigt på. Den här dagen inställde sig torparen uppe i salongen istället för att gå rakt på äppelodlingarna nere i trädgården. Han knackade på samma försynta sätt som vanligt och

öppnade utan att vänta på svar. Lovisa reste sig med vissa besvär ur den djupa länstolen och vände sig mot de två figurerna i dörren. Pojken var välväxt och det syntes att han var stark. Just nu liknade han dock mest en skrämmd harpalt. Mössan darrade lätt trots att han höll den med båda händerna. Hon log mot honom, men det verkade bara göra saken värre. Då vände hon blicken mot torparen.

– Petra ska ha barn igen, sa han stillsamt, det blir vår åttonde. Dagsverkena räcker inte till och jag hinner inte med så många fler. Finns det något åt pojken?

Jaså, det var så det låg till. Hon blev fundersam. Det hade egentligen varit allra enklast att bara höja arvodet, kanske ge dem lite mer kontanter. Men hon sa att hon kunde hålla med om att de avtalade dagsverkena var lite väl knappa för att allting skulle hinnas med.

– Bengt heter han. Stark och stadig, han jobbar bra.

Torparen lät osäker, som om han var orolig för att bli utkastad om han sa för mycket eller bad henne om något olämpligt.

– Plocka äpplena idag så ska jag fundera, sa hon, kom upp igen innan ni går så ska jag ha något åt honom.

Far och son bockade och försvann. Hennes ord hade löst upp pojkens spända ansikte och när de sedan fick lämna salongen såg han riktigt lättad ut.

Hon återvände till länstolen. Torparen och hans son dök inom kort upp nedanför fönstret och satte kurs mot äppelträden med varsin stor korg i famnen. Pojken hann ändå med att vrida på huvudet och kasta en blick upp mot henne. Hon höjde handen i en svag vinkning. Sedan slöt hon ögonen, men sov gjorde hon inte. Ett tillfälle hade yppat sig, nu gällde det att utnyttja det på bästa möjliga sätt. Långsamt spann hon ett nät av tankar.

Hon blev sittande i fåtöljen hela dagen. Då och då öppnade hon ögonen och såg ner på de arbetande. De var flitiga och snabba. Unnade sig bara en kort lunchpaus på hela dagen. Då satt de med ryggarna mot det största trädet och delade på några brödbitar. Hon tyckte om att se på dem. Det var roligt att se människor.

Det var sen eftermiddag när de återigen knackade på hennes salongsdörr. När den gled upp hade hon hela idén klar för sig. Och hon visste att dagen som gått hade varit hennes sista kraftansträngning i livet. Nu fanns det bara en sak ytterligare hon begärde.

– Kan pojken läsa? frågade hon.

– Han har läst alldeles för mycket, sa torparen med lätt irritation i rösten, skolläraren brukade sticka åt honom böcker ibland, kallade det extrauppgifter.

Lovisa såg på honom med ett småleende.

– Mitt förslag, den hjälp jag kan ge er, är följande: Jag är en gammal kvinna. Jag är trött och krafterna är snart slut. Jag känner för varje dag som går hur det blir svårare att göra någonting. Snart blir det också jobbigt att tänka. Det dröjer inte så länge nu förrän jag är borta. Jag är ensam och jag kan inte begära att någon ska komma och hålla mig sällskap. Tills för några år sedan hade jag mina böcker. Mitt bibliotek är stort och jag läste från morgon till kväll. Nu går det inte längre. Jag började bli skumögd och efterhand försvann närsikten. Jag kan inte läsa längre, och det är min största sorg i det lilla liv jag har kvar. Om pojken kommer hit och läser högt för mig några timmar varje dag så ska han få skäligt betalt. I kontanter.

Torparen såg tvivlande på henne några ögonblick. Sedan vände han sig till pojken som vid andra inträdet i salongen sett betydligt mer morsk ut än första gången. När han nu hörde hennes förslag återvände den bleka färgen till hans ansikte och läpparna skildes åt. Men han sa ingenting.

Hon log mot honom igen och gjorde en gest mot dubbeldörrarna på andra sidan rummet.

– Kontant ersättning och en valfri bok att ta hem varje vecka. Därinne finns fler böcker än du har sett i hela ditt liv.

Utan att vänta på svar hasade hon mödosamt tvärsöver rummet bort till dubbeldörrarna, drog isär dem och upprepade den inbjudande gesten.

– Kom hit.

Pojken svalde och såg på sin far. Denne gjorde en snabb, nästan irriterad åtbörd med huvudet som för att säga åt honom att sätta fart. Pojken gick osäkert fram så att han kunde se in i rummet. Synen tycktes överväldiga honom. Ögonen blev runda och han tog några snabba steg framåt. För några sekunder hade han glömt bort sin häxskräck och förlorat sig i oändliga rader av bokryggar.

– Nå?

Pojken släppte motvilligt blicken från böckerna och såg på henne. Under några sekunder brottades han med sina tankar. Sedan nickade han djupt och allvarligt.

– I morgon då. Klockan nio.

Morgonen därpå lämnade hon inte biblioteket efter att ha intagit sitt te och sina rostbröd. Istället satt hon kvar och såg på regnet som föll, vattnet som gled nerför fönsterglasat. Perfekt. Så utomordentligt perfekt. Synd om pojken som ska behöva bli så blöt bara. Några minuter senare uppenbarade sig torparsonen mycket riktigt dyblöt. Han blev stående borta i salongsdörren omgiven av det dova ljudet från droppar som landade på trätiljorna.

– Om jag hade haft kvar någon av mina betjänter hade jag bett dem hämta dig något att torka dig på, ropade hon ut mot salongen, men strunta i vattnet. Kom bara in.

Han lydde henne, men såg bekymrat på de blöta märkena han lämnade efter sig.

– Bry dig inte om det där, sa hon, vi har annat att tänka på.

Hon pekade mot en korgstol snett bakom den länstol hon själv satt i och han sjönk något osäker ner i den. Avvaktade.

– Jag har ännu inte hört dig säga ett ord, sa hon tyst, är du säker på att du kan läsa högt?

– Jag läser tidningen hemma för de andra.

Hans röst var klar och stark. Faktum var att den kontrasterade så kraftigt mot hans sävliga och bondska kroppsspråk att hon nästan spratt till.

– Utmärkt, utmärkt. Var tycker du vi ska börja?

Hon slog långsamt ut med handen mot ena kortväggens bokhyllor.

Av korgstolsknarret att döma ryckte han på axlarna.

– Det är frun som ska bli läst för, ni bestämmer.

– Så sant, men var skulle du börja?

– Jag vet inte.

– Gott så. Böckerna är sorterade efter författarnas efternamn. A börjar framme vid fönstret där och sedan går det medurs. Leta fram Gullivers resor av Jonathan Swift.

Han reste sig och gick tvekande över mattorna. Skorna kippade betänkligt. Hon satt kvar i sin stol med blicken fäst på fönstrenas regnspel. Hörde hur han stegade sig igenom hyllmetrarna. Plötsligt stannade han och det distinkta ljudet av en bok som drogs ut nådde henne.

– Tro inte att det är av oartighet eller något slags klassmarkering jag sitter här med ryggen mot dig och tittar ut genom fönstret, sa hon när han återvänt till korgstolen. Men jag vill måla bilderna av din läsning i huvudet och det går inte bra om jag ska titta på dig samtidigt. Läs så

länge du orkar eller vill. Behöver du dricka något står det en karaff vatten borta på bordet till vänster om dörren. Vill du ha en paus så tar vi en paus.

Det knarrade om korgstolen. Hon hörde hur han makade sig till rätta. Han bläddrade av någon anledning fram och tillbaka i boken en stund, kände med fingertopparna på pappret. Hon tyckte sig också höra att han satte näsan mot bokbladen och sniffade. Hon log för sig själv. Så började han läsa. Lite stolpigt stökade han undan kapitellrubriken. Harklade sig.

–Min far hade en liten egendom i Nottinghamshire ...

Hon förälskade sig hans röst från första stund. Den gled ut i rummet och lägrade sig kring henne som den hemtrevligt puffande röken från hennes salig makes pipa. Den fyllde insidan av henne med liv och rörelse. Hon hade inte läst Gullivers resor sedan tonåren, men snart återvände minnena av boken. När den lilla flickan som Gulliver kallade Glumdalclitch trädde in i handlingen rann en stillsam rännil nerför ena näsvingen. Hon hade kallat sin äldre syster för Glumdalclitch i flera månader efter att hon läst boken. Hon hade tyckt om namnet och gett det till den person hon älskade mest. Bara något år senare hade systemn gifts bort och deras kontakt hade långsamt dött ut, försvunnit bakom ogenomträngliga murar av konventioner, etikettsregler och släktfejder.

När Bengt kom hem till torpet den kvällen hade han en stor tjock bok under armen. Småsyskonen trängdes kring honom och även far och mor hade svårt att dölja sin nyfikenhet. De båda minsta småflickorna hoppade jämfota av glädje och klängde sig fast vid hans ben.

– Vi trodde häxan skulle äta upp dig, sa Jenny.

– Ja, vi har gråtit hela dagen, fyllde Kerstin i.

– Häxan?

Han befriade sig frågande från dem. Under dagen som gått hade Fru Lovisa suttit orörlig i sin länstol och han hade så fort han försvunnit in i Gullivers värld totalt glömt bort att hon enligt gängse sed och tradition var en häxa som åt barn. De tre yngre bröderna förhörde sig ingående om tantens utseende och vad hon sagt till honom. En av dem erbjöd sig till och med att sitta på vakt i ekarna där han hade full insyn till herrgården och snabbt kunde rycka ut om hjälp behövdes.

Bengt blev nästan irriterad på alla frågor och förmaningar, påståenden och idéer.

– Hon bara satt i sin stol, sa han och skopade i sig lite vatten från ämbaret i ett av hörnen. Och så fick jag den där.

Han pekade med tummen över axeln mot den stora boken som han med en duns släppt på bordet. Far hade redan stått där en stund och tittat på den med händerna på ryggen. Han såg ganska dåligt och fick luta sig djupt framåt, men ta i boken ville han inte. Fingrarna var flätade i varandra bakom ryggen. Han hade aldrig lärt sig läsa och det var som om han trodde att han skulle bränna sig om han tog i boken.

– Det blir mycket att läsa i vinter, sa Bengt och hängde av sig mössan på sin vanliga krok.

– Vad är det för något?

– Don Quijote.

Han vände sig till småsysrarna.

– Det handlar om en riddare som egentligen inte är någon riddare. Egentligen är han tokig och slåss mot allt och alla han möter, till och med väderkvarnar.

Flickorna tittade med gapande munnar på honom.

– I vinter, sa far och vände sig från boken.

Det tog dem tre dagar att arbeta sig igenom Gullivers resor. De enstaka timmar som det talats om vid överenskommelsen hade snabbt vuxit till nästan hela dagar. Efter helgen fick Bengt en extra dag ledigt för att kunna hjälpa till med arbetet hemma på torpet. Sedan kom han igen. Den här gången valde Lovisa en bok vars titel han inte riktigt kunde uttala. Men hon förklarade att titeln var namnet på huvudpersonen och att på det engelska språket uttalades det Jejn Är.

– Det är en kärleksroman.

Han satte sig i korgstolen och började läsa. Den här gången förstod han mindre av det han läste, men språket var lätt och smidigt och han hade lätt att falla in i uppläsningen. Han hade omgående märkt hur mycket han tyckte om det. Berättelserna i sig var nästan av underordnad betydelse. Känslan av orden som lämnade tungan var som att flyta med en mild, men bestämd ström. Han läste enkelt och lugnt. Lärde sig efterhand att göra bättre och mer träffsäkra pauser. Snart började han jobba med röstens olika lägen för att ge lite mer färg åt texten. I början hade han varit rädd för den gamla och om hon skulle anmärka på hans sätt att läsa eller kanske hans röst, men det gjorde hon aldrig. Några enstaka gånger rättade hon hans uttal på utländska namn och ibland hände det att hon fick honom att läsa om en mening eftersom han fraserat underligt eller kanske snubblat på något ord. Men för det mesta var hon tyst. Och när det kom belåtna grymtanden från länstolen visste han att han gjort något bra. Mot slutet av första dagen började han experimentera mer djärvt med de olika personernas röster. Han ville inte gå upp i registret och låta för kvinnlig, men anlade en något avvaktande och lite nasal ton då han läste Jane och uppfann en mörk, stadig, nästan hotfull röst åt Mr. Rochester. Grymtandena bortifrån länstolen bekräftade att han navigerat rätt i den djungel av toner och röster som vimlade kring honom. Det var ibland komplicerat att som högläsare själv

följa med i berättelsen, men även detta gick bättre och bättre för honom. Och han började gilla att använda de olika rösterna. Lägga tyngd bakom orden när någon var upprörd eller smeka bokstäverna milt och försiktigt när karaktärerna var ledsna eller fundersamma. Han tyckte allt bättre om sitt arbete. Det hände att han glömde att han faktiskt läste för någon annan.

Inom någon vecka efter högläsningens början hade de inrättat sig efter ett outtalat schema.

Någon klocka fanns inte hemma, men hans kropp hade genom åren ställt in sig på att slå upp ögonen vid sextiden då fadern öppnade dörren till kammaren och klev ut, redo för dagens arbete.

Varje morgon när Bengt kom gående uppför den breda trappan från hallen hörde han klockorna i huset slå nio. Hon satt alltid och väntade på honom i sin länstol, hälsade artigt, men tittade oftast inte ens upp. Ytterdörren var hon alltid nere och låste upp i god tid innan han kom. Hon hade också ställt fram ett litet bord intill korgstolen som blivit hans eget. Vad som låg på bordet tillkom honom. Hade det regnat låg där alltid linne att torka av sig på. Ibland hade hon också ställt dit en kopp ångande te åt honom, men han hade aldrig fattat tycke för drycken och lät den oftast stå orörd. Dessutom bar det honom emot att fingra på den fina porslinskoppen, han var rädd att ha sönder den med sina kraftiga och lite fumliga fingrar. På bordet lämnade han också alltid boken med ett vackert bokmärke i svinläder instucket där han slutat läsa för dagen. Till det lilla bordet hade också vattenkaraffen och ett glas flyttats eftersom han ofta måste väta strupen.

Oftast läste han oavbrutet utan paus fram till lunchdags. Lunchen fick han äta själv nere i köket. Det var hans eget påfund. De första dagarna hade han haft med sig brödkakor och en fläskbit hemifrån, men hon lät

honom ta vad han ville i skafferiet. När han kom upp igen efter måltiden hände det att Lovisa lagt fram några bitar konfekt åt honom. Eftermiddagsläsningen gick oftast trögare eftersom hans röst inte var van vid så mycket aktivitet och kroppen blev trött av det något obekväma korgstolssittandet. De tog gärna en eller ett par pauser innan han vid fyratiden slog ihop boken. Då han slutat satt de tysta en lång stund. Han ville inte resa sig omedelbart, ville vara kvar i magin som texten skapat innan han började skrapa med skor och trassla med kläder.

De delade känslan för berättelsens och fantasins makt över deras samvaro. En samvaro som var nästan helt ordlös vid sidan om läsandet. I pauserna kunde det hända att hon frågade något om syskonen eller torpet, men eftersom han svarade lika enstavigt som sin far var ämnena mycket snart helt uttömda. Själv frågade han aldrig något.

Varje fredag låg det några mynt på bordet när han kom tillbaka från lunchen. Även om summan var densamma varje gång tog han mynten i handen och räknade tyst innan han stoppade dem i fickan. Han älskade känslan av dessa små metallbitar mot handflatan. Pengarna utgjorde ett välkommet, men samtidigt ganska ovanligt tillskott i torpet. Den första lönen hade han högtidligt lagt upp på bordet framför småsyskonens runda ögon och föräldrarnas tysta gillande. En lång stund hade de bara suttit där i vördsam tystnad inför slantarna. Till slut hade mor rest sig, tagit mynten och lagt dem i en kruk som stod ovanpå eldstaden. De redde sig bra med mat från herrgården och de egna odlingarna. De här pengarna skulle användas till annat.

En regnig eftermiddag när han just avslutat ett kapitel i Greven av Monte Christo och gjorde sig redo för att gå hem, stack Lovisas huvud oväntat fram bakom stolsryggen. I vanliga fall smög han tyst iväg medan hon fortfarande satt i sina drömmier eller så kunde hennes hand höjas i en

matt vinkning. Någon enstaka gång bjöd hon honom farväl med en komplimang angående dagens läsning. Men nu kisade hon rejält med ögonen och mönstrade honom där han stod och drack ur det sista vattnet och trevade efter mössan.

– Du kan inte gå hem i det här vädret i de där trasiga byxorna.

Han tittade ner på sina svarta byxor som hade flera större revor. Mor lagade dem så gott hon kunde och till jul skulle de antagligen kunna köpa nytt tyg till nya byxor och tröjor till nästan allihop därhemma, tack vare pengarna han fick för läsningen. Men regn hade aldrig bekommit honom. Vinterkylan var det värre med, men det fanns skydd även mot sånt. Byxorna var en del av honom, att det var revor i dem gjorde ingen skillnad.

Men Lovisa reste sig upp och började hasa iväg mot dörren.

– Följ med mig.

Det tog dem en god stund att förflytta sig från biblioteket, genom salongen, bort genom korridorerna till husets ena flygel. Han höll sig några meter bakom henne och tog långsamma, tålmodiga steg medan hon pustande drog sina gråa tofflor över mattorna. Till slut öppnade hon en dörr längst ner i en kort sidokorridor och klev åt sidan så att han skulle kunna gå in. Han blev stående på tröskeln. Trots den gråa eftermiddagen utanför fönstret tyckte han nästan att solen sken härinne. På golvet låg en hemvävd matta i ljusa färger. I fönstret hängde vitgula gardiner uppknutna med rosa band. Kristallkronan i taket var behängd med färgglada band och längs en vägg stod några låga bokhyllor målade i ljusblått, fulla med böcker och tidskrifter. Vid ena kortväggen stod en bred polkagrisfärgad säng. Det var en barnkammare han stod i.

– Jag visste inte att...sa han skyggt och gjorde en gest mot sängen.

Hon log matt och sänkte blicken.

– Jag födde två barn. Tvillingar. Elisabeth och Martin. De bodde här tills de blev tolv, sedan fick de varsitt rum i andra ändan av huset. Det här huset har fler rum än du kan ana. Men det gick inte så bra för mina barn. Elisabeth dog när hon var sjutton. Hon fick lunginflammation. Martin gav sig av efter begravningen. Han tog hennes död mycket hårdare än någon annan. Jag tror aldrig att någon kunde förstå hur ont han hade. Han kom aldrig särskilt bra överens med vare sig mig eller sin far, det var bara Elisabeth som betydde något. Han ville absolut härifrån och min man ordnade så att han fick bo hos en släkting i Linköping. Där skulle han börja läsa till advokat. Det var så storslagna planer. Men jag förstod att inget av det där betydde något eller var hans egentliga avsikt. När han åkte iväg nerför allén med sina väskor visste jag att det var sista gången i livet jag såg honom. Han vände aldrig på huvudet, inte en enda gång. Efter mindre än en månad i Linköping försvann han. Ingen vet vart han tog vägen. Det är trettioåttio år sedan nu, och jag vet fortfarande inte.

Hon gick bort och öppnade några garderobsdörrar.

– Hur som helst. Härinne hänger kläder från många av de barn som passerat här genom åren. En del var tjänstefolk, andra var långvariga besökare. Du hittar säkert något som passar. Ta gärna något till småsyskonen också.

Hon lämnade honom ensam, men han hade ändå svårt att gå fram till garderoben och börja ta i kläderna. Dessutom verkade många av dem alldeles för gamla för att kunna användas ens av honom och hans familj. När han försiktigt drog med handen över tyger och sömmar kändes det som om de skulle smulas sönder mellan fingrarna. För syns skull tog han ett par byxor som såg ut att passa honom. Dessutom ett halvt dussin andra plagg i mindre format åt småsyskonen. På golvet hittade han också en prydlig stapel med skokartonger ur vilka han efter noggrann undersökning fick med sig tre par skor.

När han stängt dörrarna satte han sig försiktigt på sängen. Fjädrarna kändes sköra och madrassen intorkad, men inte ett ljud hördes då han sjönk ner. Fortfarande tyckte han att ljuset i den lilla kammaren var förtrollande. Han föreställde sig att soliga morgnar måste rummet vara det vackraste som fanns. Stillheten var nästan bedövande, bara det avlägsna tjippet från småfåglarna utanför trängde in. Han kände en märklig samhörighet med rummet. Som om det var här han egentligen skulle ha växt upp, att han hamnade i torpet av misstag.

Han blev sittande en lång stund. Blandade sig med atmosfären i rummet. Längtan och funderingar började glida ihop till tankar och idéer.

En dag i början av november föll de första snöflingorna. Samma dag la Bengt den tionde boken från herrgården i traven bredvid kökssoffan. Det var en försvarlig stapel nu och far muttrade ibland varningar om att skräpet kunde duga till bränsle för eldstaden. Men han rörde aldrig böckerna. Inte heller kommenterade han mynten i krukan på spiselkransen. Så länge Bengt skötte sina sysslor på torpet sa fadern ingenting om läsningen över huvud taget. Bengt och den övriga familjen anade vad han tyckte om hela företaget, men det digra rasslandet från krukan var ett starkt argument och Bengt hann med sysslorna på morgnar och kvällar och de yngre bröderna hade tagit över flera av hans tidigare uppgifter.

Samma kväll som Oliver Twist blev den tionde boken i stapeln började han också läsa för småsyskonen. De hade nästan glömt bort alltihop. Boktraven hade blivit en möbel i hemmet. Men nu lirkade Bengt fram den nedersta, den tjocka boken om riddaren som slogs mot väderkvarnar. I det svaga skenet från fotogenlampan slog han upp boken på köksbordet. Familjen grupperade sig kring honom. Och så började han läsa.

Riddaren av den sorgliga skepnaden och hans följeslagare Sancho infann sig inom kort i det lilla torpet. Kväll efter kväll berättade Bengt om deras äventyr. Han föll lätt in i sina berättarröster och när han blev torr var någon alltid pilsnabbt framme vid vattenhinken och hämtade en skopa åt honom. Varenda sekund var dyrbar för läsningen kunde inte pågå hur många timmar som helst. Men äventyren och sagorna fyllde torpet så att väggarna höll på att sprängas inifrån. Småsyskonen satt med halvöppna munnar och stirrade ömsom på Bengt ömsom ner i boken när bilderna fick liv genom hans behagliga och trygga röst. Till och med far som de första kvällarna suttit borta vid eldstaden och envist stirrat ner i sitt täljande eller något annat tidsfördriv glömde snart vad han hade i händerna och sögs in i världarna som Bengt öppnade.

Bengt hade nu börjat göra sig hemmastadd i herrgården. Han hade också sett mycket mer av den än vad som kanske varit meningen från början. Eftersom han visste att den gamla inte rörde på sig under den timme han var nere i köket och åt lunch började han använda tiden till att utforska det stora huset. Oftast åt han snabbt och tog med sig en brödbit medan han så ljudlöst som möjligt vandrade omkring i salar, gemak och salonger. Han utnyttjade sitt goda minne för detaljer till att skapa en karta i huvudet över herrgården. Det tog tid, men efterhand fastnade mer och mer. Vad som förvånade honom var hur obebott det var överallt. Många rum kändes som om de var iordningsställda för att människor skulle gå runt och titta på dem. Inte gå in i dem utan bli stående på tröskeln och betrakta möblerna. Det var också förvånansvärt städat. Han visste att fadern hjälpte till med städning av de rum som användes mest, men även i den mest avlägsna lilla kammare såg det prydligt ut, bortsett från ett tunt lager damm. Han drog slutsatsen att Lovisa sedan många år tillbaka helt enkelt begränsat sitt liv till vissa delar av huset. Det hon inte

behövde rörde hon inte. Bengt hade också ägnat en förmiddag åt att undersöka stallet och personalbostäderna. Här var det mer påtagligt smutsigt, men det syntes ändå att allting en gång lämnats i bästa skick för att sedan stå och förfalla på egen hand.

Lovisa hade också blivit mer och mer givmild mot honom. Ibland tänkte han att nu var hon inte ensam längre. Nu var de två som visste och kunde något om det stora huset, som kunde gå genom dess korridorer, veta vad som fanns innanför dörrarna utan att behöva öppna dem och se efter. Han kände sig delaktig i något, men kände också att han ännu inte hittat sin självklara roll i sammanhanget. Högläsningen var en start, en ingång, men inte mer. Han var tvungen att närma sig från andra hållet, möta henne på halva vägen.

Det började med att Bengt erbjöd sig att laga maten åt henne. Tidigare hade hon själv lagat frukosten och sedan klarat sig hela dagen på te innan hon tog sig ner i köket för att laga middag efter läsningen. Men hennes krafter tröt. Han rostade hennes bröd på morgonen och lärde sig snabbt att använda utrustningen i köket. Han iakttog mor och fick med sig vissa kokkunskaper hemifrån och så småningom kunde han överraska den gamla med en omelett eller bacon och ägg. För det mesta kokade han lite soppa åt henne som hon sörplade i sig och doppade bröd i.

Ibland såg han far arbeta ute på gården eller hämta inköpslistan i den för ändamålet uppsatta lilla trälådan nedanför trappan till porten. Bengt tog också över några av de städsysslor fadern haft tidigare. På det viset behövde inte fadern vistas över huvud taget i huset och det var något som både han och Bengt var nöjda med. Nu kunde de istället mötas nere vid porten där Bengt vidarebefordrade Lovisas önskemål.

Han slutade ta hem alla gåvor han fick av henne. En del av dem var ändå för absurda för att presenteras inför familjens ögon. Vid ett tillfälle

skänkte hon honom en sliten, men fullt användbar porslinsservis. För första gången var han nära att protestera. Kom han hem med porslinet skulle det resultera i både gapskratt och utskällning. Vad i herrans namn skulle de med detta till? Istället för att gå direkt hem smög han ner på bottenplanet och gömde servisen i ett litet rum bakom köket. Han täckte över den noggrant trots att han var säker på att Lovisa aldrig gick in dit.

Han valde också mer ointressanta böcker på fredagarna. Dels hade de ändå läsning för flera år framåt med traven hemma som nu växt till tolv böcker och dels kändes det som bortkastat. Bengt hade snart märkt hur nyhetens behag lagt sig i torpet och den atmosfär han försökt ta med sig från Lovisas bibliotek hade snabbt vädrats ut. Flera av de andra kunde också läsa, men ingen brydde sig om böckerna om inte han satte sig med dem vid köksbordet. Inte för att han hade något emot att läsa högt, tvärtom var det hans största stunder i livet, men publiken kändes alltmer blåögd och slätstruken. Lovisa lyssnade på ett annat sätt, hon tog in böckerna, arbetade med bilderna han skickade ut och smakade på hans ord, fångade upp dem och silade dem genom en ström av tankar och funderingar. Hemma såg han bara en samling fågelmunnar på vid gavel som gapade och svalde. De uppskattade inte berättelserna som det var meningen att de skulle uppskattas. De fångade inte upp någonting av idéerna och känslorna bakom orden utan frossade bara i det rena händelseförloppet. Småsystrarna kunde prata i dagar om de mest fåniga och meningslösa detaljer som simmade omkring på ytan i någon bok. De begrep ingenting. Knappast mor och far heller. Och bröderna hade snart börjat dra sig från lässtunderna. Enda gångerna de vaknade till var när Huckleberry Finn och negerslaven Jim gled nerför floden på sin flotte eller när Long John Silver dök upp med sin ögonlapp.

En dag strax före första advent kom snön tillbaka med full kraft och redan under tidig eftermiddag när Bengt var mitt uppe i Decamerone insåg han att det skulle bli svårt, om inte omöjligt, att ta sig hem igen. Han stakade sig några gånger i läsningen medan han funderade på detta, men koncentrerade sig sedan på boken. När han en stund senare gjorde en paus för att fylla på vattenkaraffen nere i köket passade han på att skjuta upp stora porten och sticka ut näsan. Snöflingorna var stora som asplöv och föll så tätt att han nätt och jämnt kunde skymta stallbyggnaden. Det var redan åtminstone en halvmeters djup.

Tydligt hade Lovisa också förstått att snövädret hindrade honom för när han återvänt till biblioteket och knarrat ner sig i korgstolen skickade hon ut ett knotigt finger mot dörren.

– Du kan sova i västra gästrummet, fjärde dörren på höger hand.

Han förvånades inte över henne längre. Inte heller över den koppling som uppstått mellan dem. Trots att de knappt utbytt någon personlig information under månaderna som gått var det som om de kunde läsa varandra på samma sätt som Bengt läste hennes böcker. De yttrade knappast ett ljud utöver läsningen, ändå kunde de båda två uppfatta varandras humör och tankar med kuslig precision. Vissa eftermiddagar var det som om en lugn, kall ström från länstolen nådde honom och talade om att han skulle sluta tidigt den dagen, eller så rörde hon sig rastlöst och suckade. Då visste han att hon behövde vila från lyssnandet. I gengäld kände hon direkt om han var bekymrad eller fundersam över något, kanske var det tonfallet och det falnande engagemanget i läsningen som avslöjade honom, han var inte säker, men det var nästan bara då han kände sig nedslagen som hon frågade något om hur han mädde eller hur det stod till i torpet. Lovisa sa över huvud taget något alltmör sällan. Hon svepte bara filter och plädar omkring sig, grymtade någon gång till av välbehag, men annars höll hon sig oftast stilla och tyst.

Bengt avslutade novellen han påbörjat. Tvekade en stund och började sedan på nästa, men hon vinkade avvärjande med handen. Det hade börjat mörkna och han lämnade henne där i stolen. De skulle säkert förstå hemma, han kunde inte ta sig tillbaka nu. Snöandet var värre än någonsin och vinden piskade den mot fönsterrutorna. Han gick ner i köket och plockade för sig middag i form av en halv limpa bröd, några skivor rökt skinka och tre kokta ägg. Sedan gick han bort till rummet hon pekade ut åt honom.

Han kände att han tyckte om det så fort han öppnat dörren. Det här rummet hade han aldrig tittat in i under sina upptäcktsfärder, men precis som så många andra var det snyggt och prydligt, dock övertäckt av en tunn hinna damm. Eftersom det inte gick att öppna fönstret tog han ut sängkläderna i korridoren och skakade dem försiktigt. Sedan bäddade han åt sig. I övrigt innehöll rummet ingenting särskilt. En tom byrå, ett litet nattbord med gamla intorkade ringar från vattenglas. En klädkammare med några spröda kostymer, ett par hattar. Det fick honom att undra. En gång i tiden måste det ha vistats många människor här. Varför hade de bara lämnat allting? När kom brytningen? När blev Lovisa ensam? Svaren kändes avlägsna och oåtkomliga.

Han åt sin middag. Stod en stund vid fönstret och tittade ut i det vita. Funderade. Han anade att tiden börjat rinna ifrån Lovisa, och läsningen. Och tanken på detta fick våta pärlor att långsamt trilla nerför hans i övrigt orörliga ansikte.

På julafton pulsande han genom nysnön upp till herrgården. Lovisa satt med sitt te i biblioteket. På det lilla bordet bredvid hans korgstol låg en trave paket i olika storlekar. Dessutom konfekt och choklad och pengar, mycket mer än en vanlig avlöning. Mitt i alltihop låg också en svart Bibel. Först trodde han att även denna var en present, men sedan förstod

han att hon ville att det skulle bli dagens läsning. Han blev en aning besviken. Bibeln var för honom förknippat med predikan och kyrkosittning. Dessutom älskade han den lilla processen när de valde ny bok. Oftast pekade hon åt något håll, nämnde en titel och berättade kort varför hon ville läsa just den, men ibland fick han själv leta sig fram till något som verkade intressant. När han hittade en titel som lockade sa han den högt. Om Lovisas skrynkliga hand höjdes ovanför länstolens armstöd letade han vidare. Om hon inte gjorde eller sa något var valet godkänt.

– Vi läste alltid Markusevangeliet på julafton när jag var liten, kom hennes stillsamma röst bortifrån stolen, en gång till i mitt liv vill jag höra det. Sedan läser vi som vanligt.

Han satte sig i korgstolen och lyckades lirka fram Bibeln utan att rasera högen med paket. Letade en stund i boken och hittade så småningom Markusevangeliet. Men det gick trögt för honom att läsa. Texten var svår och otymplig, tryckt i underlig stil. Han hade svårt att hitta sin vaniga läsrytm, och han vågade inte hitta på någon särskild röst åt figurerna, särskilt inte Jesus. Han tog i lite extra när Johannes Döparen spred sitt ord, men i övrigt tyckte han bara att det var ansträngande. Han började läsa snabbare och hafsigare för att komma förbi alltihop. För första gången sedan läsningen börjat tyckte han inte alls om den. Men han ville inte heller göra henne besviken. Det var ju för hennes skull han satt här, inte sin egen. Men medan han arbetade sig igenom evangeliet brottades han samtidigt med tanken. Han hade egentligen inte tänkt så mycket hittills. Mest studerat sina funderingar på avstånd, inte riktigt gått fram för att skärskåda dem. Och ju mer han närmade sig tankarna desto osäkrare blev han på orsakerna till att han egentligen satt där dag ut och dag in. Njöt han av läsningen eller var det bara känslan av att få hennes bekräftelse? Pengarna tänkte han inte på alls, de skramlade

likgiltigt i hans ficka på vägen hem varje fredag. Presenter och mat hade blivit invanda rutiner. Han blickade ner på bokstäverna medan han läste och tänkte att han inte hyste någon större tilltro till den sortens övermakt som Bibeln representerade. Han hade gått i kyrkan eftersom han örfilades upp och fick straffarbete om han inte gjorde det. Kanske satt han bara här för att äntligen få känna bekräftelsens och berömmets söta nektar? Då borde det väl inte spela någon roll vad han läste för henne? Kunde han verkligen tillåta sig att tycka att det han läste var tråkigt?

Tankarna fick ingen ro, och läsningen gick dåligt. Men han drack vatten, åt en pralin och koncentrerade sig. Hon fick inte bli irriterad på honom, det hade aldrig hänt hittills, fick inte ske nu heller.

Trots att texten inte var särskilt lång tog det honom större delen av dagen att läsa den. Pauserna blev fler än vanligt och från länstolen hördes inte ett ord. Bara en djup suck då och då. När han var klar reste han sig ur stolen. Plockade ner paket och konfekt i en tygsäck han hittat i köket och beredde sig på att gå.

– Vänta lite.

Ljudet av hennes röst var så oväntat att han ryckte till. Den knotiga handen sträcktes ut.

– Ge mig Bibeln.

Han var på väg att invända att hon ju ändå inte såg något, men hejdade sig och gick bort med det tjocka skinnbandet till henne. Då han kom fram placerade han försiktigt boken i den utsträckta handen, men hon tog inte emot den. Istället grep hon med plötsligt häftighet om hans handled. Bibeln föll som en tegelsten till golvet. Hennes huvud dök upp inifrån den djupa stolens skuggor och plötsligt slog det honom hur länge sedan det var han sett henne i ögonen. De var nästan helt överdragna med grå hinna nu. I det vänstra kunde han ana rester av sjöblå iris, men det

högra var som en glänsande stålkula. Ansiktsdragen hade hårdnat och kinderna var mer ihopsjunkna än tidigare. De tunna, bleka läpparna drogs isär och hon väste åt honom:

– Våga aldrig göra så mot mig igen, aldrig!

Han ryggade tillbaka av hennes kraftiga utfall, ryckte åt sig sin hand. Stapplade baklänges, grep säcken på vägen och blev till slut stående lutad mot dubbeldörrarna till salongen.

– Förlåt...

Hans röst var en viskning, han läste inte nu, var tvungen att leta i sitt inre efter orden. Det gick aldrig lika bra, där fanns aldrig samma kraft.

Hon syntes inte till där borta i dunklet. Den tunna kroppen hade återigen sökt sig in i länstolens gömmor.

– Förlåt, viskade han igen och orkade inte vänta på svar. Han drog isär dörrarna och gick med skakande ben över salongsgolvet. Hela hans inre var som en degig massa.

De första veckorna efter julen gick han bara några få gånger till Grindagården. Dels för att Lovisas utbrott skrämte honom mer än han vågade erkänna för sig själv och dels för att en ny lillasyster kom till dem på annandagens morgon och mor blev sängliggande några dagar. Han hjälpte far med sysslorna mer ihärdigt än tidigare. Fadern kom inte med vare sig invändningar eller åsikter. Vid ett enda tillfälle kommenterade han bara retoriskt:

– Färdigläst nu?

På dagarna högg Bengt ved, hämtade vatten, skottade snö och hjälpte fadern att täta den gamla gistna stugan. På kvällarna läste han högt för småsyskonen. Vid det här laget var det bara de minsta systrarna som var intresserade. Mor var ständigt upptagen av Pernilla och verkade dessutom ha tagits hårt av förlossningen. Hon lämnade ogärna kammaren utan låg

därinne och sov när hon inte ammade eller skötte om den lilla. Bröderna hade tagit faderns parti i läsfrågan. De ansåg numera att läsning var ohälsosamt, rentav syndigt och tecken på lathet. Johan brukade visserligen flytta sig lite närmare när Bengt öppnade En världsomsegling under havet eller Den siste mohikanen, men i övrigt höll han sig borta. Både han och Petter satte sig demonstrativt vid eldstaden med sina täljknivar när Bengt började plocka i boktraven. Då och då mumlade de något till varandra varpå de bröt ut i överdrivet långa och höga skratsalvor som gjorde att Bengt var tvungen att göra ett uppehåll i läsandet. Far satt ofta med sina nät och låtsades inte höra vare sig det ena eller det andra, men ibland drog han på munnen åt brödernas skämt. Själv fäste sig inte Bengt särskilt mycket vid deras fånigheter, men han tyckte synd om småsystrarna som älskade lässtunderna. För deras skull vägrade han att låta sig störas utan väntade tålmodigt och återupptog sedan läsningen.

Pengarna han fått av Lovisa hade under julen omsatts i en begagnad säng som placerats i den bortre mörkare vrån av rummet och tilldelats två av systrarna. Dit flyttades också så småningom läsningen. Markeringarna från omgivningen var att bordet var för mycket av en central plats för att läsningen skulle få fortgå där och dessutom var det enligt fadern rent och skärt slöseri att ödsla så mycket fotogen på bokläsning. Flytten innebar svårigheter för Bengt eftersom ljuset i vrån var dåligt, men han hade goda ögon och upptäckte att om han satt i en viss vinkel föll ljuset från eldstaden och fotogenlampan rakt på det ljusa pappret och fick det att nästan glöda så att bokstäverna syntes tydligt.

Just veckan efter jul var lässtunderna extra eftertraktade av småsystrarna för nu hade Bengt plockat fram Bröderna Grimms sagor. De tre satt som små tända ljus kring honom och lyssnade så att han nästan kunde känna deras koncentration i rummet. Inte ens brödernas

målbrottsspruckna flabbande borta från spiselvrån kunde störa dem. Ibland fick han avbryta ändå för att trösta flickorna. En del berättelser var hemska och när fåglarna åt upp brödsmulorna som Hans hade strött ut efter sig i skogen så att han och Greta gick vilse var Bengt tvungen att ta Jenny i famnen en stund och förklara för henne att det bara var en saga, det hade inte hänt på riktigt. Hon gick efter några tårar med på detta, men i fortsättningen hoppade Bengt över de otäckaste styckena så att de små inte skulle få mardrömmar.

Istället fick han mardrömmar själv. Han vaknade många gånger varje natt och var ofta tvungen att treva sig bort till vattenhinken för att dricka och blaska av sitt svettiga ansikte. Och då var det ändå kallt i torpet. Han sov tillsammans med småsystrarna för att de skulle hålla värmen, men han fick gång på gång vältra sig ur fårfallarna för att kunna andas. Drömmarna gick aldrig att få grepp om, men han vaknade allt oftare med en spänd känsla av kall metall i magen. Ibland kunde han börja må illa utan någon särskild anledning. Till slut flyttade han ner på golvet nedanför sängen. Där sov han aningen bättre, men fortfarande drömde han mycket och märkligt. De nätter han tillbringat hos Lovisa hade han alltid sovit tolv timmar i sträck, drömlöst. Alltid vaknat med lätt hjärta och med känslan av att ha en oändlig sommaräng i bröstet.

En kväll någon månad in på det nya året kom han hem till torpet efter en hel dag i skogen där han och fadern hade jobbat med avverkning och hämtat ved åt Lovisa och dem själva. I dörren möttes han av hjärtskärande gråt från små strupar. Syskonen var grupperade framför eldstaden utom två av systrarna som låg gråtande på sängen. När Bengt kom in vände sig alla mot honom och de högljudda röster som dittills fyllt rummet tystnade. Bengt var trött och ville inget annat än gå till sängs. Han antog att han klivit rätt in i ett vardagligt syskonbråk, men insåg snart att det var någonting annat. Johan och Petter hade vänt sig

mot dörren och tittade med trotsiga miner på honom. De såg båda samtidigt lite osäkra ut, som om de inte riktigt vågade lita på sitt eget trots, eller sin triumf eller vad det nu kunde vara. Kanske var det också för att Bengt var ett huvud högre och betydligt bredare än de båda. Även om de började växa till sig så var det ingen av dem som rådde på honom.

Det blev till slut Jenny som med hulkande stämma förklarade:

– De har kastat Hans och Greta i elden.

Bengt förstod först inte vad hon menade. Sedan gick det upp för honom vad systemen sagt och han armbågade sig fram till eldstaden. Elden flammade ystert och i den kunde han ana de förkolnade resterna av en bokrygg. Inte bara en förresten, två, tre eller snarare ett halvt dussin. Han vred på huvudet och såg att bokstapeln bredvid kökssoffan var borta.

En lång stund stod han och stirrade in i elden. Sedan vände han sig långsamt mot bröderna. De såg hans svarta ögon och kuraget rann av dem på någon sekund. Johan öppnade munnen och stammade:

– Det var Petters idé, men vi ...

Bengts blick fick honom att svälja resten av meningen och fälla ögonlocken mot golvet.

– Läsnigen tar upp orimligt utrymme här hemma, sa Petter och försökte återvinna något av trotset han haft i blick och hållning alldeles nyss. Det lät som om han övat på repliken hela dagen i väntan på Bengt.

Modern stod i dörröppningen in till kammaren och hade Pernilla på armen. Hon sa inget och mötte inte Bengts blick när han höjde den.

Bengts huvud var tomt. Han såg plötsligt sina bröder som två synvillor. Två överkliga gestalter som skulle försvinna om han slöt ögonen en stund. En del aggressiva tankar rasade omkring som fallande träbjälkar innanför skallbenet, men ingen av dem slog rot, ingenting tycktes meningsfullt. Istället bildade de grunden till något annat. Hans sorg var mest för systrarnas skull. De grät fortfarande. Deras små

utmattade pip nådde honom i utkanten av allt det tomma. När han fokuserade en smula såg han sig göra fruktansvärda saker med bröderna. Han hade inte något särskilt uppseendeväckande temperament, men syskonen visste ändå att hade man väl gjort Bengt arg var det klokt att hålla sig undan tills det värsta gått ur honom.

Johan och Petter tycktes fundera på just detta och de gick båda i skyddsställning när Bengt äntligen började röra på sig. Han föste bröderna åt sidan och gick resolut fram till den nya sängen, letade fram Jenny och Kerstin bland fällarna, torkade deras tårar med sina smutsiga, frusna händer. Sedan kysste han dem i tur och ordning på pannan och viskade åt dem:

– Kom och hälsa på mig någon gång.

Därefter gick han förbi modern utan att se på henne. I dörren stötte han ihop med sin far.

– Vart ska du?

Bengt väntade tyst tills fadern klivit åt sidan och gick sedan ut i vinterkvällen.

Han inrättade sig i gästrummet i den västra flygeln. Lovisa frågade inget och han berättade inte. I sitt inre undrade han om hon över huvud taget visste huruvida han gick hem eller stannade kvar på kvällarna, och om hon brydde sig.

De första veckorna levde han på läsningen. Han insåg nu hur mycket han saknat hennes lyssnande. De nämnde över huvud taget inte händelsen med bibelläsningen och Lovisa verkade också ha piggnat till lite under den tid han varit borta. Hon återtog sina belåtna grymtningar och ibland kunde hon till och med komma med en tillrättavisning angående hans uttal av något utländskt namn. Det hade inte hänt på länge.

Bengt höll sig inomhus för det mesta. Då och då tog han en sväng runt domänerna, men eftersom det inte fanns några människor i huset förutom de två rubbades inte ett dammkorn någonstans. Han städade lite här och var i utrymmen där han rörde sig mycket. Hans enda kontakt med familjen var nu fadern som kom ibland för att göra sina dagsverken. Men Bengt pratade så lite som möjligt med honom. Lämnade inköpslistan i lådan utanför porten och gav bara korta, strikta order om kommande dagsverke. Fadern verkade inte ha något att invända mot den nya ordningen. Tvärtom tittade han alltid på Bengt som om denne varit en herrgårdstjänare vilken som helst. Han frågade aldrig något, allra minst om Bengt själv.

Dagarna inrättade sig snabbt efter nya rutiner. Bengt klev upp vid sjutiden på morgonen. Gick ner i köket och åt frukost. Därefter gjorde han i ordning frukost till Lovisa och levererade den vid hennes länstol prick åtta. Sedan läsning fram till lunch, möjligen med någon enstaka paus, varpå han återvände ner till köket för att laga soppa åt henne. Läsningen återupptogs vid ett och pågick sedan oftast fram till fyra. Timmen mellan fyra och fem var öppen. De ville inte sluta mitt i ett kapitel så han fortsatte läsa tills han nått ett naturligt stopp. Därefter la han bokmärket på plats och avlägsnade sig.

De första kvällarna höll han sig på sitt rum. Han kände huset ganska väl vid det här laget, och kände också att det tagit emot honom, men ändå hade han fortfarande de där reflexerna i ryggraden som höll honom i stillhet. Han ville inte börja ta i saker utan skäl. Men snart blev tiden på rummet alltför lång. Han ville inte läsa för sig själv och efter middagen när mörkret lagt sig kompakt utanför fönstren låg han mest och tittade i taket.

Han började återigen göra sina upptäcktsfärder. Den här gången inte för att kartlägga herrgården. Han hade ett bra minne och visste vad som

fanns bakom de flesta dörrarna. Men hittills hade han bara stuckit in näsan, på sin höjd slagit en lov inne i rummet för att titta närmare på något.

Den första färden gick till ett rum som väckt stor nyfikenhet hos honom. Det var samtidigt så ordentligt och pedantiskt iordningställt att han inte vågat träda in i det. Men nu tyckte han att han måste. Det fanns skäl till det nu. Många skäl. Det fanns saker att komma överens med, och kunde han närma sig och lära känna rummen skulle dessa bilda det fundament han behövde. Rummet låg intill dubbeldörrarna som ledde in till salongen, som i sin tur ledde vidare in i biblioteket. Han antog att Lovisa satt kvar där fortfarande. Han hade aldrig hört henne lämna det och antog att hon sökte upp sina sovkvarter först sent på natten när han somnat. Eller så sov hon helt enkelt i länstolen, insvept in sina plädar och filter.

Han öppnade dörren till rummet och gick in med en liten ljusstake i handen. Rummet dominerades av ett gigantiskt skrivbord i mitten och på det stod en fotogenlampa och en större ljusstake. Stearinljusen hade tydligen stått där länge för det tog tid innan de fattade tycke för den lilla lågan på hans eget ljus. När de äntligen brann tände han också fotogenlampan och ytterliggare en ljusstake som stod i en fönstersmyg.

Rummet var ett arbetsrum. Skrivbordet var visserligen rensat från det pappersarbete som en gång utförts där, men uppsättningen av reservoarpennor, fjäderpennor, bläckhorn, läskpapper, skrivpapper och andra kontorsattiraljer som var minutiöst uppställda och ordnade på bordet avslöjade vad som varit i fokus här. Bengt dammade försiktigt av kontorsstolen och satte sig på den.

En lång stund satt han bara där tyst. Sedan började han dra ut lådor. Hittade papper. En del olikfärgade häften. Kvitton, fakturor, ordersedlar, avlöningslistor. Förteckningar över anställda. Bokföring av olika slag.

Han lyfte upp alltihop i tur och ordning och sorterade det i högar på bordet. Sedan lutade han sig över papprena och började läsa. När han inte förstod något la han det åt sidan och tog ett nytt dokument eller öppnade ett nytt häfte. Så blev han sittande hela kvällen. Kvällen därpå återvände han och fortsatte. Han läste igenom allting som låg i lådorna. Undersökte attiraljerna på bordet. Reservoarpenennorna var uttorkade sedan länge och bläckhornet snustorrt. Han rörde ingenting i onödan. Läste bara papprena, om och om igen.

Den tredje kvällen gick han vidare till ett rum längre bort i östra flygeln. Det var ungefär lika stort som arbetsrummet, men var helt uppenbart ett spelrum. Där stod flera små grupper av stolar kring eleganta spelbord i glänsande trä. I hörnorna fanns bekväma länstolar av samma slag som i biblioteket, men böcker fanns inte här. Några tidningsställ med tidskrifter dammade intill stolarna och i en hylla nära fönstren var kortlekar, spelmarker och mängder av tärningar prydligt insorterade och uppställda. Mitt i rummet stod ett stort biljardbord. Bengt hade aldrig sett något sådant förrän han klev in i spelrummet första gången, men han hade läst om spelet och sett bilder på biljardbord vid några tillfällen. Vid ena kortväggen stod ett dussin köer i ett särskilt ställ. Biljardbollarna hittade han på en hylla under bordet, omslutna av en triangel i trä.

Bengt slog sig ner i en av länstolarna och studerade rummet i skenet från fotogenlampan och ljusstakarna. Han drog upp en tidning ur ett av ställen och kunde konstatera att den var skriven på ett främmande språk. Stavade sig igenom namnet och började fara med ögonen över orden. Han hade tagit sig igenom tillräckligt många utländska namn under läsningen i biblioteket för att kunna konstatera att det inte var engelska. Det här var något annat. *Le Moniteur* hette tidningen. Han stoppade tillbaka den i stället och fick syn på ett litet bord intill stolen. Det var

gjort i samma träslag som spelborden, men var ytterst litet och runt. På det stod ett pipställ. Piporna var alla väl använda, men såg rena och snygga ut. Dammiga dock, som allting annat han stötte på i huset. Han tog en av dem, blåste försiktigt bort dammet och sög provande i skaftet. En däven smak av tobak nådde honom. Samtidigt kändes det som ett livstecken. Det här rummet hade en gång varit befolkat av människor som roat sig, rökt, spelat kort och biljard, kanske druckit konjak och punsch. Var fanns de nu? Varför hade Lovisa blivit ensam kvar?

Efter någon veckas utforskande av östra flygeln hittade han det han sökt efter utan att veta om det. Det var i en av sidokorridorerna. Han hade bara varit där som hastigast tidigare och inte hunnit med alla rum. Nu öppnade han dörren till ett litet rum i mjukt sammetsgrönt. Det var först svårt att avgöra vad det egentligen användes till. Det hade inget fönster och påminde till formen och storleken om de pigkammare han hittat på nedervåningen intill köket. Men här fanns ingen säng och inga klädsåp. Här fanns bara ett svart bord med en tunn grön duk. På golvet bredvid bordet stod ett stort kassaskåp. Luckan stod på glänt och Bengt förstod utan att titta i det att det var här Lovisa förvarade sina pengar. Det var hit hon gick för att hämta hans slantar och de pengar som hon gav åt fadern för att han skulle göra hennes inköp. Luckan pryddes av några märkliga regler och en lång nyckel som var instucken i sitt lås. Han undrade varför skåpet inte var låst. Kanske räckte hennes krafter inte till för att vrida om nyckeln längre? Dessutom var hon ju ensam.

För första gången på länge tvekade han. Det här kändes som att gå för långt. Nu hade han snabbt kommit nära och nästan klivit över en mycket viktig och känslig gräns. Plötsligt ångrade han att han över huvud taget öppnat dörren till rummet. På något sätt hade det varit enklast att inte veta om det här. Men nyfikenheten tog överhanden. Han petade upp luckan med foten och tittade in. Travar av sedelbuntar, påsar med mynt.

Om hon inte gjorde något annat för de här pengarna än handlade mat en gång i veckan skulle de räcka i många år framöver.

I mitten av februari hade han noga studerat nästan varje rum på övervåningen. En del av dem var ganska ointressanta och många kvällar återvände han till arbetsrummet eller spelrummet där han ägnade sig åt läsning av bokföring och dokument eller bläddrade i de gamla tidningarna. En kväll hittade han en bok om kortspel och började läsa in sig på patiensers av olika slag med en avdammad kortlek framför sig på bordet.

Någonstans där dog Lovisa. Han var inte helt säker på när det hände. Enda anledningen till att han upptäckte det var att hon inte hade rört sin soppa som han serverat dagen innan. Han hade också läst Pickwickklubben för henne vilket tagit nästan en vecka, de hade således inte behövt spåna fram någon ny bok på ett tag och han hade inte väntat sig konversation. När han tänkte på det hade han inte hört ett ljud från henne på ganska länge.

När han nu fick se den orörda måltiden gick han för första gången någonsin fram och ställde sig med ryggen mot fönstret så att han kunde se rakt på henne. Han hade alltid bibehållit avståndet till henne, varit en levande möbel i bakgrunden. Det var inte hans sak att se henne i ögonen eller befinna sig inom hennes synhåll. Det mesta han såg av henne i vanliga fall var handen som sträcktes ut för att peka på något eller förstärka något hon sa. Enstaka gånger hade hon stuckit fram huvudet. Nu såg han rakt på henne och för första gången gick det upp för honom att han knappt haft en klar bild av hur hon egentligen sett ut. Den äldre, sofistikerade damen som tagit emot honom den där första dagen tillsammans med fadern och som han barnsligt nog uppfattat som häxa var försvunnen. Det här var en borttorkad kvinna han med nöd och

näppe kunde känna igen. Hennes hår hade vitnat fullständigt och fallit av och lämnat stora fläckar kala. Ansiktet var veckat och rynkigt och huden påminde om torkat läder. Ögonlocken var halvöppna, men det gick inte att skymta något där innanför, det var bara ett par svarta halvmånar. Munnen var också gläntad och några kvarblivna tänder skymtade. Tungspetsen hängde kraftlöst ut mellan de spruckna läpparna. Han hade aldrig sett en död förut, men visste att de började lukta efter ett tag. Han kunde dock inte känna något ännu och drog slutsatsen att hon inte varit död särskilt länge. Ändå fick han kalla kårar vid tanken på att han kanske suttit hela föregående dag och läst för en död människa.

Han hade vetat att det här skulle hända förr eller senare, men hunnit glömma tanken den senaste tiden. Han hade läst på ren rutin och oftast glömt att hon fanns i rummet. På kvällarna hade han gått på upptäcktsfärd i huset. Lärt känna det bättre och bättre. Bättre än han någonsin lärt känna henne, trots att de stått varandra mycket nära.

Han lösgjorde försiktigt en av de många filtarna hon svept in sig i och täckte över kroppen så att han slapp se den. Sedan satte han sig på sin plats och tittade sorgset bort mot länstolen. Han hade ingenting att återvända till. Hans första reflex när han konstaterat att hon var död hade varit att rusa till torpet efter hjälp, men den möjligheten fanns inte längre för honom. Han var ensam. Inte ens läsningen fanns nu längre. Böckerna hade varit lika mycket sällskap som hon och han var inte särskilt förtjust i att läsa tyst för sig själv.

Förmiddagen gick utan att han kunde komma fram till någon lösning. Ingenting tycktes fungera, vissa tankar tråkade ut honom, andra grep honom med skräck, en del svindlade, flera gjorde honom fruktansvärt sorgsen. Till slut reste han sig upp, gick bort till länstolen och lyfte upp filtbyltet. Det var så lätt att han för ett ögonblick trodde att han råkat få med sig bara ett fång filter och ingen kropp, men stolen var tom.

Obekvämt med situationen gick han med snabba steg genom biblioteket, ut i salongen och vidare ut i korridoren. Fortsatte nerför trappan, fick med visst besvär upp stora porten och pulsade genom snön bort mot stallet. Först tänkte han placera kroppen i bilen, men det kändes litet ovärdigt på något sätt. Istället la han den i en stor, svart kaross och såg noga till att svepa in och täcka över så att ingenting av Lovisa stack ut.

När han gick tillbaka in i herrgården och stängde dörren bakom sig hade han bestämt sig för vad han skulle göra.

Han sov förvånansvärt gott den natten. Han hade väntat sig att tankarna kring dagens händelser och det faktum att han nu var ensam skulle dåna i huvudet som kyrkklockor, men det gjorde de inte. Istället somnade han snabbt och sov drömlöst fram till sju. Då klev han upp, gick ner i köket och gjorde i ordning frukost. Han bryggde te och rostade bröd som vanligt, men gjorde också äggröra och stekte några skivor sidfläsk. Sedan ställde han alltihop på en bricka och bar upp det i arbetsrummet. Morgonjuset hade precis börjat leta sig in när han tände fotogenlampan och ställde brickan på bordet. Medan han åt gick han ännu en gång igenom en del av de dokument som låg i lådorna. Han kunde dem nästan utantill vid det här laget och förstod bättre och bättre vad de handlade om.

Bäst som han satt där dunkade det på stora porten. Han kände igen faderns kraftfulla nävslag och insåg i samma sekund att det här var morgonen han skulle överrätta veckans inköpslista. Den brukade alltid ligga på det lilla bordet i biblioteket, men nu var ju den tiden förbi. Det dundrade igen därnere. Han såg sig villrådigt omkring, men fann sig till slut och rusade ner till hallen.

Fadern påpekade mycket riktigt att lådan vid porten var tom och undrade vad som hänt. Bengt försäkrade att allt var i sin ordning, men att Fru Lovisa tyvärr drabbats av en lättare feber och var sängliggande, om

far kunde vänta ett slag så skulle han gå upp och få inköpslistan skriven. Fadern ryckte på axlarna, vände sig om och började demonstrativt slå en åkarbrasa. Bengt slog igen porten och rusade tillbaka upp till arbetsrummet. Under någon minut kände han sig helt hjälplös, det här beslutet var av ett slag som han aldrig konfronterats med tidigare. De gränser han vanligtvis aldrig trädde över var för länge sedan uttraderade. Samtidigt var det ju det här han måste ta itu med om hans idéer och planer, som var så stora och svårgripbara att han knappt vågade tänka på dem, någonsin skulle kunna bli realistiska.

Han sprang iväg till biblioteket, men hittade vare sig penna eller papper. Han blev stående en stund med blicken på länstolen. Sedan fick han en minnesbild och rusade bort till det lilla rummet med kassaskåpet. Och mycket riktigt: på bordet låg några pennor och de där styva vita pappren som Lovisa brukat skriva upp sina listor på. Han hade levererat dem så många gånger att han mindes ganska bra vad hon brukade köpa och hur mycket. Men han la också till litegrann, en del konfekt, något som han inte fått på länge av henne, och dessutom några paket piptobak, skrivbläck, några anteckningsböcker, kuvert, brevpapper och frimärken.

När fadern fick se listan rynkade han pannan.

– Det är inte hennes handstil.

– Som jag sa så ligger hon till sängs och är matt av feber. Hon dikterade listan för mig.

– Piptobak?

Bengt ryckte på axlarna.

– Hon röker pipa ibland. Ganska sällan, men det händer, och nu har tobaken tagit slut.

Fadern frågade också muttrande om skrivdon och papper och Bengt förklarade tålmodigt att Lovisa skrev ganska många brev till släktingar

och vänner som hon inte orkade träffa längre och precis som i fallet med tobaken behövde förråden helt enkelt fyllas på.

– Vem postar de breven, jag har då aldrig fått med mig några.

Det hade Bengt inte något färdigt svar på. Han blev stående och tittade fadern stint i ögonen.

– Far är ju bara här några dagar i månaden, det kommer faktiskt andra människor hit ibland också. Brevbäraren är en av dem.

Fadern ögnade igenom listan ännu en gång, ryckte sedan återigen på axlarna och gick nerför trappan till släden och hästen som trampade otåligt i snön. När han försvunnit blev Bengt så rastlös att han inte kunde sitta still. Han vandrade runt i huset. Öppnade dörrar på måfå och tittade in, tog en sväng in till spelrummet och försökte lugna ner sig med en patiens, men det var fullständigt omöjligt. När trampet av hovar åter hördes utanför porten fick han behärska sig för att se lugn och samlad ut när han öppnade för fadern.

Samma kväll började han förbereda Lovisas begravning. Han bad henne i sin himmel förlåta honom för vad han nu tänkte göra och hoppades att hon skulle ha förståelse för hans handlande. Hon skulle komma i ovigd jord, men det var inget att göra åt. Dessutom var han den enda i världen som över huvud taget visste och brydde sig om att hon lämnat jordelivet. Under den tid han spenderat i huset hade det aldrig förekommit någon form av kontakt med världen utanför, utom han själv och fadern, och vid enstaka tillfällen modern.

Han sökte igenom stallet, tjänstebostäderna och några gamla gistna bodar i ena hörnet av trädgården och lyckades hitta tillräckligt med virke och spik för att snickra ihop en kista. Den såg inte särskilt snygg ut, plankorna var av olika sort och färg och det var under stort besvär han lyckades skapa en någorlunda jämn och tät sarkofag. Det var över

midnatt när han var klar och det beredde honom återigen, och med större skärpa än förra gången, obehag när han var tvungen att ta i kroppen. Han såg till att linda in den ordentligt och undvika minsta skymt av hud. Försiktigt placerade han henne i den skeva kistan och spikade igen den med några breda plankor som lock. Sedan drog han bort kistan till ett hörn där det stod annan bråte och täckte noga över den. Det var kallt i stallet och han hoppades att kroppen skulle vara kyld tills det blev vår och jorden gick att gräva i. Klockan var närmare ett då han stängde dörren till sitt rum och kröp ner i sängen. Känslan av ensamhet låg som ett kompakt täcke över honom och fick honom att darra av upphetsning.

Det första brev han skrivit i sitt liv kom till efter många kvällars repetition. Han hade sorterat all korrespondens han hittat i arbetsrummet i olika högar efter vad för typ av brev eller försändelse det var, sedan hade han läst in sig på ordalydelse, struktur och estetiska detaljer innan han författade sitt eget brev.

Grindagården, xxxxxxxx Februari xxxx

Bäste Redaktören

Anhåller vördsamt om att följande annons publiceras i er tidning från och med den 24:e innevarande månad och en vecka framåt.

Sökes

Tjänstepersonal till Herrgården Grindagården, xxxxxxxx. Stort hus med många rum, kräver mycket arbete och noggrannhet. Flitig och lojal

personal önskas för att betjäna de sista kvarvarande ättlingarna av släkten Lilieskiöld.

1 st Tjänsteflicka

1 st Kokerska

1 st Chaufför av bil

För väl utfört arbete utbetalas skälig lön, mat och uppehälle.

Ansökan per brev med bifogad meritförteckning skickas senast 1:a mars.

Grindagården som ovan

Lovisa Liliesköld

Därefter skrev han ytterliggare ett halvt dussin brev, bland dem ett där han beställde prenumeration på den tidning han tänkte annonsera i, ett annat till byns postkontor där han efterfrågade postutbärningen som Lovisa tydligen avskaffat. Han hade aldrig sett någon brevbärare, något bud eller någon person över huvud taget komma till herrgården. Utom hans egna föräldrar.

När fadern nästa gång kom för att hämta inköpslistan brydde han sig inte om att fråga om någonting. Trots att listan fortfarande var skriven med Bengts handstil och trots att han fick med sig en massa brev att posta. Bengt kände sig upplivad av hela processen. Han längtade redan efter att skriva fler brev. Det minskade saknaden efter högläsningen och gav honom saker att fundera på. För att fördriva tiden efter alla de skrivna breven ägnade han några kvällar åt att lära sig spela biljard. Han hittade en bok som beskrev spelet och prövade sig fram till den bästa kön. Bordet var kantstött och slitet, men filtytan var jämn och fin och

biljardbollarna putsade han upp så att de återfick lite lyster. Han hittade ingen riktigt rak kö, de hade alla blivit skeva av att bara stå i stället, men det gick till slut ganska bra ändå. Och biljarden blev snart ett stående inslag i hans liv. Han började utnyttja allt mer av herrgårdens tillgångar och rum. Vardagsrutinerna blev fler och fler och snart fyllde han hela dagarna med göromål och avkopplingar av olika slag.

Han hade övertagit Lovisas traditionella frukost, dels för att han gillade den och dels som ett slags påminnelse om att det trots allt varit hennes hus. Han drack sitt te och åt sina rostade smörgåsar med sylt i biblioteket och bläddrade samtidigt i någon lockande foliant. För det mesta satt han i sin korgstol, men då och då intog han Lovisas säte vid fönstret. Han var fortfarande lite tveksam till att börja läsa något på allvar och ägnade sig mest åt bildverk av olika slag. Ibland kunde han fastna i någon text, och det hände att det gamla maskineriet gick igång på reflex och han började läsa högt. Vid dessa tillfällen ryckte han alltid till och bet sig nästan i tungan. Det kändes blasfemiskt att läsa som om Lovisa vore kvar.

På dagarna strövade han ofta omkring i huset och bekantade sig med det ytterliggare. Öppnade dörrar här och var och tittade närmare på rummen. Ibland slog han upp ett fönster eller dammade av det värsta. Ibland kom han in i något ovanligt vackert rum och kunde bli sittande där en lång stund. Lunchen intog han oftast i arbetsrummet medan han fortsatte att studera skrivbordslådornas samlingar. Han övade sig på språket och stilen i de olika dokumenten och tränade också på att imitera det som han förmodade var salig Herr Lilieskiölds handstil. Oftast blev han sittande fyra-fem timmar vid skrivbordet med näsan i papprena. Ibland tog han en paus, gick fram till fönstret och tittade ut över ägorna. Funderade och kalkylerade.

När pappersexercisen var över brukade han spela biljard någon timme. Eller så satt han i någon av länstolarna i spelrummet, läste tidningar och tidskrifter och rökte en pipa. I början blev han lätt illamående av rökandet, men efterhand vande han sig och snart var piporna lika viktiga för honom som det han läste eller den tid han spenderade med de ekonomiska papprena. Han fick ofta känslan av att han växte. Företeelser och ting som vid en första anblick tycktes vara småsaker eller enkla tidsfördriv blev för honom alltmer väsentliga komponenter i något nytt. Han såg framför sig hur han byggde någonting. Det var svårt att sätta ord på och han famlade ofta efter bilden som många gånger tycktes spolas bort som ett sandslott byggt för nära vattenlinjen. Bilder växte fram, fastnade allt lättare för hans inre. Varje del av tillvaron, hur liten den än var, blev honom kär. Han hade skapat nya och annorlunda byggstenar för sitt liv, och när han nu började lägga dem på varandra bildade de en vardag som innehöll saker han ville bry sig om. Något han ville värna om. Ibland blev hans kärlek till tingen och detaljerna så kraftig att han fick tårar i ögonen. Det spände och tryckte i bröstet. Något som legat där länge och väntat var på väg att bryta sig loss och hitta en väg ut.

Efter någon vecka knackade brevbäraren på stora porten. Han lämnade över dagens exemplar av tidningen och förklarade att en brevlåda måste sättas upp nere vid stora vägen, det var alltför lång väg att åka hela vägen upp genom allén fram till huset. Ville Fru Liliesköld ha post och tidning levererad vid dörren skulle det bli en extra avgift. Bengt bad brevbäraren vänta ett ögonblick och försvann in i huset som om han konfererade med någon. Sedan återvände han och förklarade att den extra kostnaden inte var några problem. Brevbäraren såg en aning misslynt ut, men gjorde en artig honnör och gick ner för trappan till sin cykel som han lutat mot räcket. Det mesta av snön hade smält bort, men det var fortfarande

slaskigt och den uniformsklädde mannen vinglade betänkligt när han försvann neråt allén.

Kvar stod Bengt med en tidning i handen. I hans bröst bultade hjärtat så att det nästan slog av revbenen. Han hade lyckats! Hans brev hade godtagits som skrivna av Lovisa och ingen kom med frågor. Upphetsat sprang han upp i biblioteket där han med svårbemästrat tålamod vecklade upp tidningen och började leta sig fram bland rubrikerna. Världskriget var nergrävt i skyttegravar ute i Europa och allting stod stilla. Ändå kom hela tiden rapporter om män som dött. Några suddiga bilder skulle föreställa ett slagfält, men fotografen var så långt från fälten att de mest liknade sönderregnade åkrar. Andra rubriker handlade om svenska och mer lokala nyheter. Någoting om en serie postrån i Stockholm. I Malmö hade två fartyg krockat i hamnen, men inget av dem hade blivit särskilt svårt skadat. I den närmaste större staden hade snösmältningen och de första tunga vårregnen orsakat översvämningar. Ett företag annonserade om försäljning av bilar. Mot slutet av tidningen kom de privata annonserna. Och där fanns mycket riktigt Lovisas. Att se sina egna ord i tryck, trots att det bara var en enkel annonsrad gav honom en varm, fyllig känsla i magen. Någoting hade trängt igenom, kommit ut. Han tyckte det kändes som om han hade skapat kontakt med en annan värld.

När han stod där och läste sin annons för säkert tionde gången bankade det på nytt nere på porten och insåg att han alldeles glömt bort faderns dagsverke. Han sprang ner och öppnade för fadern som hälsade ointresserat utan att möta Bengts blick.

– Jag har ved med mig, sa fadern och gjorde en rörelse mot vagnen nedanför trappan. Hur är det med henne?

Bengt höjde blicken och stirrade oförstående på honom.

– Henne?

– Fru Lovisa.

Bengt insåg att han inte längre tänkte på den gamla som en verklig varelse. Men för alla utom han själv var hon ju fortfarande i allra högsta grad i livet.

– Det är bättre, men hon ligger mest och läser numera, eller rättare sagt: jag läser för henne. Och så skriver hon en del också.

– Hon har väl inte så långt kvar, har varit skraltig länge nu.

Bengt ryckte till och tittade på honom. Fadern lät annorlunda på något sätt. Tonfallet var inte hånfullt eller överlägset, men det låg något av bättre vetande i det. Orden träffade Bengt som nålar ute efter att sticka hål på en ballong. Han blev modstulen, vilket var en ganska passande reaktion som han utnyttjade:

– Jo, hon går nog mot slutet.

– Hon är den sista av sin ätt. När hon är borta är måste vi nog gå.

– Gå?

– Ingen finns som tar över efter henne så jag vet inte riktigt vad vi ska göra av oss. Vi har knappast råd att leva kvar om det inte finns några dagsverken att göra. Det blir nog till att ta stat på ett annat gods. Och då behövs alla krafter.

Bengt skjutsades in i tankegångar och problem som han inte nuddat vid på lång tid.

– Någon måste ju ta över gården, sa han till slut, vem det än är behövs säkert dagsverken i fortsättningen också.

Fadern gav honom en lång blick. Bengt inbillade sig att ett småleende spelade i hans mungipa.

– Det kan bli till att flytta, sa fadern och vände sig bort från Bengt innan han uttalat den sista stavelsen. Bengt stod kvar och lyssnade på orden som hängde kvar i den småkyliga vårluften. Plötsligt kände han för att gråta. Med några få ord hade fadern rivit ner en stor del av det han

byggt upp inom sig. Allting han planerat för och trott på hade med ens blivit doppat i en bitter och besk verklighet. Som om allt det han upplevt här på Grindagården och allt han såg framför sig bara var overkliga idéer och skrift i sanden.

Han stod kvar och väntade på lådorna med matvaror som fadern bar uppför trappan, såg honom stjälpas ner veden i luckan till vedkällaren och hur han satte sig upp på vagnen och for bort. Precis innan han försvann bland alléns träd vände han på huvudet och gav Bengt en blick som var klar som stjärnljus. Trots avståndet träffade den som en örfil och Bengt skyndade sig att släpa matlådorna över tröskeln och stänga porten.

En vecka senare kom de första ansökningarna. Han hade snabbt gjort till vana att bjuda brevbäraren på en sup om det var kyligt i luften och denne hade omgående blivit mycket mer vänligt inställd och villig att cykla den extra halvkilometern uppför allén.

Bengt tog med sig posten upp i arbetsrummet och satte sig vid skrivbordet. Det första brevet var från en tjugotreårig kvinna i grannbyn som i två år varit tjänsteflicka hos en borgarfamilj. Men nu skulle familjen flytta och hon hade ändå tröttnat på dem. Hennes handstil var slarvig och stavningen bedrövlig, men av det bifogade intyget att döma kunde hon i alla fall sitt jobb ordentligt. Familjen hade ingenting att anmärka på. Det andra brevet var från en äldre kvinna, fyrtioåtta år, hon var städerska hos en del olika familjer och trodde att hon nog skulle hinna med Grindagården också. Bengt slängde hennes brev i papperskorgen och la undan det andra så länge.

Han hade gått igenom de gamla anställningsdokumenten om och om igen, men begrep att de löner och villkor som nämndes där antagligen hade ändrats betänkligt sedan pappren skrevs. Han hade inte den blekaste aning om vad som krävdes för att anställa någon eller vad som var rimlig

lön. Till slut lämnade han problemet åt sidan och flyttade in i spelrummet där han läste tidningen medan han rökte en pipa.

Efter ytterliggare en vecka hade han fem ansökningar varav två var intressanta. Den ena var den tjugotreåriga kvinnan som skrivit först och den andra en artonårig flicka som varit barnflicka hos en lärarfamilj men fått avsked när barnen börjat skolan. Hennes städmeriter var inte de bästa tyckte han sig kunna utläsa, men han föreställde sig att han lättare skulle kunna kontrollera en ung flicka. Dessutom visste han själv rätt bra hur städningen skulle skötas och det skulle inte bli några problem för henne eftersom han var den enda som bodde i huset.

Men Lovisa bodde där också. Officiellt. Så vem var han själv i sammanhanget? Hennes son? En annan anställd? Det kanske inte behövde förklaras? Han visste själv att man som enkel fattig människa inte talade i onödan med herrefolk och han tänkte inte tåla några frågor. Framför allt behövde han hjälp med de vardagliga sysslorna om han skulle kunna leva sitt nya liv.

Till slut bestämde han sig för att inte, som han först tänkt, skriva svarsbrev till de två och kalla dem till intervjuer, istället skrev han ett kort, enkelt brev till den artonåriga där han förklarade att hon var den enda som svarat på annonsen och att hon var välkommen att börja direkt.

Hon kom en disig och gråkall morgon i slutet av mars. Bengt vistades mycket sällan i rummen som vette mot gården, men just den här morgonen råkade han befinna sig i det västra hörnrummet där han ägnade sig åt tavelmålning. Han hade en gång hittat målarutrustningen i ett av källarrummen intill köket och gissat att det var salig herr Liliesköld som målat. Först hade han inte brytt sig om staffliet och penslarna, men senare hade han upptäckt hörnrummet som han förstätt

fungerat som ateljé. Enda anledningen till att han kunde alla dessa ord och kunde identifiera utrustningen var att en av de böcker han läst för Lovisa handlade om Kung Karl XV och hans måleri. Rummet var litet och kalt med några låga träbänkar utefter ena väggen och en rund snurrstol i mitten. Utsikten genom fönstren var kanske inte så imponerande, ändå gillade han tanken på att godsägaren suttit här och tittat ut över åkrar och ängar för att skaffa sig inspiration. Efter visst letande hade han också hittat en bok om måleri och blivit så indragen i sina försök att skapa att han nästan glömt allt annat. Tidningarna lades på hög i spelrummet och vissa dagar avbröts han bara av magen som påminde om att det var dags att äta. Ibland stannade han uppe till sent på natten innan han till slut tvingade sig att ta några timmars sömn. Sedan återvände han omedelbart till staffliet. Han hade hittat åtta tomma dukar och var mycket rädd för att slösa bort dem så i början hade han målat på gammalt papper. Men nu arbetade han på sin andra duk och var riktigt nöjd med vad han åstadkommit.

Den här dagen fångade hans öga rörelser utanför på gården och han tänkte instinktivt att det måste vara brevbäraren, men vid en andra titt såg han att det var en ung kvinna i grå kappa och svart basker. Hon bar på en brun resväska och vandrade sakta över det nu helt snöfria gruset medan hon tittade sig storögt omkring. Bengt slängde penslarna åt sidan, hoppade ner på golvet och sprang så att det dundrade i huset genom västra korridoren och ner i hallen. Hon hade inte ens kommit fram till trappan när han sköt upp porten.

–Sofia?

Hon nickade och skyndade på stegen tills hon stod framför honom. Där räckte hon fram handen och neg lätt. Tydligt var hon lite osäker på vem Bengt egentligen var och huruvida han var en sådan som skulle nigas

för. Men han var klädd i svart sammetskostym och hade fluga och det fick henne antagligen att bestämma sig för att han inte var någon betjänt.

– Kom in.

Han höll upp porten och klev åt sidan så att hon kunde stiga in med sin väska. Han grep den genast och gjorde en gest mot trappan.

– Jag ska visa er rummet.

Hon verkade brydd av hur snabbt allting gick för hon blev stående några sekunder innan hon tveksamt tog av sig baskern och kom efter. Bengt hade med stor omsorg valt ut ett rum i den avlägsnare delen av östra flygeln åt henne. Det var ungefär lika stort som pengarummet, men hade fönster och var inrett i gult. Där fanns en bekväm säng, en byrå och en garderob. Dessutom låg rummet precis intill kökstrappan.

Han stegade iväg genom korridoren med henne efter sig. Plötsligt satte han ner väskan och vände sig mot henne. De stod utanför korridorens dubbeldörrar. Spelrummet, arbetsrummet och salongen med biblioteket.

– De här rummen, sa han och pekade i tur och ordning på de tre, är strängt förbjudna att beträda. Jag städar själv därinne och vill ni någon gång ha tag på mig då jag vistas i något av dem så vill jag att ni knackar och väntar tills jag kommer och öppnar. Det är fruns rum och det är bara jag som får gå in. Hon är gammal, trött och sjuk och det enda hon behöver är frid och ro. Är det förstått?

Flickan nickade igen. Hon hade fortfarande inte uttalat ett ord.

– Där borta är västra flygeln, sa han och pekade, där städar ni, men i övrigt rör ni er inte där i onödan.

Han lyfte upp väskan och fortsatte mot östra flygeln.

– Här är östra flygeln och här städar ni också, utom i vissa rum som är låsta. I nedervåningen får ni röra er som ni vill. Behöver ni något så tveka inte att fråga.

Han öppnade dörren till hennes rum, ställde ner hennes väska på golvet och gick åt sidan så att hon kunde komma in. Hon klev in försiktigt som om golvet var gjort av något sprött material som lätt kunde gå sönder. Hon drog med handen över sängens överkast och provade fjädringen, den höll sig tyst. Hon gick fram till fönstret som vette ut mot gårdens stallsida.

– Ett sånt här fint rum har jag aldrig bott i.

Hennes röst var svag och trevande. Bengt antog att hon levt ett liv i total undergivenhet, precis som han själv gjort.

– Det är ert, sa han lite överdrivet glättigt, och hon log för första gången.

Han gjorde en inbjudande gest åt henne och hon slog sig ner på sängen. Själv satte han sig på en tygklädd pall precis till höger om dörren.

– Bara så att vi har allting klart för oss, sa han så vuxet han förmådde. Jag är inte herre över det här huset, men jag är länken mellan er och Fru Lovisa. Ni ska inte räkna med att någonsin få träffa henne. Hon är mycket tillbakadragen och gillar inte människor något vidare. Dessutom är hon som sagt sjuk och trött. Jag kan lika gärna förbereda er på att hon förmodligen inte har så långt kvar. Inte så att hon ligger för döden, men det kan ske om en vecka lika gärna som om ett år. Förstår ni vad jag menar?

Hon nickade och väntade allvarligt på fortsättningen.

– De tre dubbeldörrarna i korridoren ska ni alltså inte öppna, se dem som dekorationer på väggen. Men jag vill naturligtvis inte att ni ska gå omkring här och känna er som en övervakad fånge av något slag. Det finns mycket att göra här och om ni bara säger till så kan ni få tillgång till böcker och tidningar i mängder.

– Jag läser inte så mycket, sa hon.

Han blev smått besviken vid hennes ord, men visade det inte på något sätt.

– Det var bara ett förslag. Det är fina omgivningar här och byn ligger ju inte så långt borta. Ni har fria söndagar och fredagseftermiddagar, annars är det arbete som vanligt. Frukosten ställer ni på ett bord utanför salongsdörrarna exakt klockan åtta, lunchen på samma bord klockan ett och middagen serverar ni klockan sex. Er egen mat får ni äta när ni vill och laga av vad ni vill som finns i skafferierna. Har ni några frågor?

– Lönen?

Han funderade. Han hade bara siffrorna i de gamla dokumenten att utgå ifrån. Som torparson hade han nästan bara sett betalning in natura, utom de slantar han fått för läsningen. Han försökte sig på ett överlägset leende.

– Jag tror att ni kommer tjäna bättre här än på förra stället. Hur mycket hade ni där?

– Mat och husrum, och så några kronor i veckan.

– Då säger vi trettio kronor i veckan.

Hon ryckte nästan till och ett smått skälvande leende slog ut i hennes ansikte.

– Tack.

– Ingenting att tacka för.

Han reste sig och la handen på dörrhandtaget.

– Det var nog allt. Jag befinner mig för det mesta här på övervåningen, antingen i de förbjudna rummen eller borta i västra flygeln. Kom ihåg att alltid knacka och vänta tills jag kommer och öppnar.

Hon hade reflexmässigt rest sig samtidigt med honom och neg nu djupt.

– Jag lovar.

– Bra, då förväntar jag mig middagen klockan sex, till dess kan ni bekanta er med huset. All utrustning ni behöver finns i köket eller i det lilla rummet intill köket.

Sofia föll in i rutinerna så snabbt och så engagerat som Bengt hade hoppats. Hon städade noggrant, visade sig aldrig i västra flygeln om det inte verkligen behövdes och levererade matbrickorna punktligt. Dessutom var maten betydligt godare och bättre lagad än de ganska torftiga måltider han lyckats åstadkomma själv. Han hade förklarat att Lovisa åt väldigt lite och att det räckte med en enkel soppa eller några smörgåsar åt henne vid sidan om de större portioner varm mat han själv ville ha.

Han såg alltid till att befinna sig i något av de förbjudna rummen minuterna före matdags och väntade sedan tills Sofia gått innan han hämtade brickan, bar in den i något av rummen och åt. Sopporna hällde han oftast ut i ett gammalt nattkärl som han sedan tömde vid lämpliga tillfällen, smörgåsarna sparade han till senare om han inte orkade dem. När han var klar ställde han den tomma brickan på bordet.

Själv fortsatte han med sitt måleri. Han hade förfärdigat tre dukar nu, alla med motiv han såg genom fönstret. Den första var mer eller mindre en snabb skiss av gamla tjänstebostaden. Det enda han var riktigt nöjd med där var att han lyckats så bra med färgen på huset. De andra två var varianter av samma motiv: allén i vårskrud med gröna löv och en svart vagn på väg bort. Han hade funderat på att byta vagnen mot bilen i sitt andra försök, men bestämde sig för att göra samma målning igen, bara bättre.

Han trivdes med livet. Rökte sina pipor. Åt maten Sofia lagade. Läste sina tidningar. Spelade biljard, la patiens. Ibland skrev han brev, mest för att öva, de blev aldrig ivägskickade. Våren kom efterhand. Tvekande och

försiktig, ibland slogs den tillbaka av en snöby eller en köldknäpp, men vädret blev allt behagligare. Fadern kom och gjorde sina dagsverken, han hade börjat röja upp i rabatter och planteringar och var nästan uteslutande i trädgården nu. Första gången Sofia öppnade för honom blev han helt överrumplad. Bengt hade berättat om torparen som kom och gjorde dagsverken så Sofia var förberedd, men fadern blev mycket misstänksam och krävde att få tala med någon ansvarig. Bengt lämnade sitt målade och kom ner till stora porten. Fadern blev ännu mer konfunderad när han såg sin son i vita linnekläder med stora färgfläckar, en uråldrig svart basker på huvudet och en pipa i munnen.

– Hur är det med frun? frågade han när han kommit över synen.

– Det är lite bättre faktiskt, sa Bengt och puffade ut ett rökmoln i dörröppningen.

– Vem är flickan?

– En ny tjänsteflicka, hon städar och lagar mat åt fru Lovisa.

– Och du då?

– Åt mig med.

– Jag menar vad är din uppgift i huset?

– Samma som förut, jag läser högt för henne.

– Det ser då inte ut så.

Fadern gjorde en åtbörd präglad av avsmak mot de fläckiga målarkläderna.

– Jag läser inte hela tiden. Ibland hjälper jag till med annat, karlgöra. Sofia kan inte sköta allt själv.

Fadern fnös åt svaret.

– Var det något annat? Annars finns det en stor trädgård som behöver hållas efter.

Bengt släppte ut ett nytt rökmoln och fadern gav honom en av sina långa blickar. Bengt tyckte inte riktigt om dem, även om han aldrig

visade det på något sätt. Fadern skrämde honom inte, men det låg något i luften mellan dem. Något som bara kommunicerades med de där blickarna. Bengt stod lugnt kvar och rökte sin pipa tills fadern blickat klart. Sedan återvände han till ateljén.

En natt i början av april gick han ut i stallet. Sofia hade fått ledigt några dagar för att hälsa på familjen och av faderns arbeten i trädgården syntes det tydligt att tjälen gått ur marken. Bengt insåg att han var tvungen att fullborda sitt verk.

Det kändes obehagligt, men han hade inget val, det var priset han betalade för Grindagården. Efter några misslyckade försök att distrahera sig med biljard och tidningsläsning klädde han sig och hämtade hacka och spade i förrådet innanför köket, tog med sig en lykta och gick ut.

En svag vårvärme kunde anas i luften och han blev genast rädd att han väntat för länge. Skulle inte kroppen lukta nu? Borde han ha dumpat den i sjön istället? Med stigande motvilja gick han över gruset bort till den mörka stallbyggnaden och sköt upp en av dörrarna. Han hade i mesta möjliga mån undvikit stallet sedan han gömt kistan därute och dunklet kändes främmande, tycktes betrakta honom när han försiktigt lyste sig fram med lyktan. Han sniffade några gånger, men kände bara doften av trä och läder.

Lyktan bildade en begränsad cirkel av ljus omkring honom, men han visste ändå precis var hon låg. Han rundade bilen och gick vidare in mot hörnet, passerade några gamla vagnshjul som stod lutade mot väggen och sökte fortfarande med väderkornet efter avvikande dofter. Sedan omfamnades slutligen det innersta hörnet av ljuscirkeln och Bengt blev stående med blodsmak i munnen.

Först trodde han att han tagit fel på hörn, men den svarta karossen som varit ett av riktmärkena stod där den alltid stått och bortom den

kom högarna av bråte. Men nu fanns inte den hög han rafsats ihop för att täcka över Lovisas kista. Det låg utspritt och av hans hemmasnickrade sarkofag syntes inte ett spår. Hon var borta. Bengt tyckte att det gula skenet från lyktan blivit kallt när han tvivlande förde den fram och tillbaka i desperata rörelser för att få en klar bild av skräphögarna. Han vågade först inte röra sig, som om han skulle kunna trampa sönder de spår som eventuellt fanns kvar. Om bara någonting kunde finnas kvar. Han kved tyst där han stod.

Efter en lång, seg tidsrymd släppte marken greppet om hans fötter och han letade metodiskt igenom hela stallet. Öppnade alla vagnar och karosser, slet upp dörrarna till bilen och kröp halvvägs in i bagageluckan. Vände upp och ner på alla högar av gammalt virke, skräp, trasiga vagnshjul, läder och utslitna verktyg. Alltmer desperat sprang han över gården till de gamla tjänstebostäderna och letade igenom dem också, men där var lika tomt som alltid. Trots mörkret och den usla lyktan tog han halvspringande ett varv i trädgården, ända ner till de gamla gistna skjulen i den välansade gräsmattans ände. Men ingenstans fanns någon kista. Ingenstans fanns någon Lovisa.

Till slut var han tvungen att ge upp och återvända upp till huset. Klockan var då långt över midnatt, men han hade ingen ro att gå och lägga sig. Först spenderade han några timmar i ateljén, men penslar och duk var plötsligt som motpoler och allting blev bara ett enda kladdande med färg, ingenting blev som han ville. När hans tålmod tog slut sparkade han omkull staffliet och gick ner i köket för att ta sig något att äta. Därnere var allting rent och skinande blankt. Han hade inte varit där sedan Sofia flyttade in och det kändes som ett helt annat kök. Kopparkastrullerna var putsade, spindelväven i hörnorna var borta och golven var torkade. Han bredde slarvigt några smörgåsar och lagade en tallrik varm soppa och ställde alltihop på en bricka som han tog med sig

upp i biblioteket. Där tände han alla tre fotogenlamporna och sjönk ner i Lovisas länstol. En lång stund blev han sittande där. Han glömde bort smörgåsarna som han ställt på sitt eget bord bredvid korgstolen. Hans blick fäste sig vid en rand av grått ljus som börjat skymta ovanför trädtopparna borta vid sjön. Rädslan började långsamt gå över i en känsla av enorm trötthet. Plötsligt önskade han sig bort från alltihop. Tillbaka till tiden som läskunnig torparson som hjälpte en gammal kvinna. Vad hade han egentligen gjort? Hur hade han kunnat tro att det skulle hålla?

När morgonljuset kastade de första solkatterna på bokraderna reste han sig upp och började gå fram och tillbaka i rummet. Drog ut en bok här och där, bläddrade i den, läste några rader ibland. Då och då tyckte han sig höra Lovisas funderande stämma, hur hon arbetade sig fram till nästa bok som skulle läsas. Och till slut fick han syn på det han väntat på. Fadern som kom vandrande över den vidsträckta gräsmattan. Bengt släppte genast det han hade i händerna och rusade fram till fönstret. Fadern gick i sin makliga takt över gräset. Stannade till vid några rader äppelträd och gnuggade sig fundersamt om hakan medan han tittade upp i träden, nöp tveksamt i några grenar och verkade bedöma framtida beskärning. Sedan gick han vidare upp mot stora huset. Bengt sprang ut ur biblioteket, genom salongen, nerför trappan och fångade upp den förvånade fadern innan han ens hunnit sätta foten på första trappsteget.

– Har du varit ute i stallet nyligen?

Fadern tittade på honom med sina begrundande ögon.

– Nej, hurså?

– När var du där sist?

En stunds tystnad.

– Jag var där för att leta efter en snöskovel så det måste ha varit minst en månad sedan.

– Hittade du någon skovel?

Fadern tog sig en ny funderare och nu syntes det i hans blick att han begrep vad Bengt frågade efter.

– Nej, sa han dröjande, jag tror att jag fick laga den gamla.

Bengt suckade och tittade ner, kunde inte ta mer av faderns genomskådande ögon.

– Var har du gjort av henne?

Fadern gav till ett skratt.

– Ett säkert ställe.

– När hade du tänkt tala om det för mig?

– Det var inte så länge sedan jag hittade henne, men jag har väl börjat forma mina planer och idéer.

Bengt orkade inte lyfta blicken från stentrappan.

– Du kunde inte låta mig ha det, eller hur?

– Lagen är lagen, sa fadern och lät som om han konstaterade solens gång på himlavalvet.

– Vad du än gör så kommer jag inte tillbaka till torpet.

– Du är inte särskilt välkommen tillbaka.

Bengt kände hur leder och tankar knakade av vrede.

– Vad tänker du göra?

– Det får du se, men tills vidare tar jag gärna betalt i reda pengar och vad det gäller dagsverkena så ska jag försöka hinna med så mycket som möjligt, men det är bråda dagar hemmavid nu.

Bengt hade fortfarande inte höjt blicken. Han vågade inte eftersom han kände att åsynen av faderns skadeglada skrattrynkor skulle få honom att tappa sans och förnuft.

– Nämn ett samlat belopp istället. Vad vill du ha för att ge henne tillbaka?

– Samlat belopp ... du har lagt dig till med fina ord du.

– Hur mycket, sa Bengt genom tänder så hårt hopbitna att det ilade i käkarna.

Fadern skrattade igen.

– Som sagt ... reda pengar nästa gång, och så får vi se hur många dagsverken jag hinner med.

Bengt nålade fast blicken i trappan och väntade. Han hade inget mer att säga. Till slut avlägsnade sig fadern och först när ljudet av fotstegen försvunnit bakom husknuten höjde Bengt huvudet mot himlen och gav ifrån sig ett avgrundsvrål som ekade länge mellan byggnaderna.

Det tog några dygn för honom att börja få rätsida på sina tankar. Han sov nästan inte alls och när han gjorde det var det oftast halvliggande i någon av fåtöljerna i spelrummet eller biblioteket. Ibland gick han omkring och sparkade på de robusta möblerna och svor högt för sig själv eller kastade använt skrivpapper omkring sig. En av kvällarna när han gick fram och tillbaka i korridoren utanför biblioteket kom Sofia förbi med en kvast och en hink på väg till någon avlägsen del av gården. En rödglödgdad impuls fick honom att sparka till hinken och rycka åt sig kvasten ur hennes oförberedda händer.

– Frun mår dåligt, väste han åt henne, klampa inte omkring här utanför.

Sedan slängde han kvasten nerför stora trappan. Sofia skrämdes av hans uppträdande och skötte efter det sina sysslor tyst och snabbt, i övrigt höll hon sig på sitt rum.

Bengt for runt i huset som en osalig ande. Han försökte måla, men verkade helt ha tappat den känsla han börjat jobba upp. Det blev inget annat än kludd av alltihop och till slut rev han sönder alla dukarna i vredesmod och stängde dörren till ateljén en gång för alla. Han gjorde också några tappra försök att läsa, men bokstäverna var honom plötsligt likgiltiga. Biljarden kunde få honom att slappna av korta stunder i taget,

men för det mesta gick han bara omkring. Svor, sparkade på saker och grät. När tårarna kom drog han sig tillbaka till sitt rum och låg med ansiktet begravt i kudden. Han grät tyst.

En morgon när han kom gående från västra flygeln efter en lång natt stod ingen frukostbricka på bordet utanför salongsdörrarna. Han fäste först ingen större uppmärksamhet vid det, han var ändå inte hungrig. Han var för trött för att vara hungrig. Däremot noterade han att dörren till spelrummet stod på glänt. Förvånad gick han dit och kikade in. Det såg ut ungefär som vanligt, men ändå överfölls han omedelbart av känslan att saker och ting inte stod rätt till. Någon hade varit där. Några tidningar låg slarvigt kastade på golvet nedanför en av fåtöljerna och han var trots sitt dimmiga tillstånd tämligen säker på att han inte lämnat dem på det viset. Några skåpluckor stod också öppna och i hyllan med spelböcker rådde oordning. Han kände hur han med ens vaknade till. Sprang in i arbetsrummet och blev stående stirrandes på skrivbordet. Alla lådorna var utdragna. Papprena som han läst om och om igen och varje gång sorterat tillbaka i samma pedantiska ordning låg spridda på golvet, en del lådor hade helt sonika vänts upp och ner och slängts åt sidan. Han gick chockad fram och började planlöst plocka med de slitna arken, försökte förtvivlat skapa någon form av ordning. Då lyckades äntligen tanken som gnagt honom sedan han sett det tomma bordet få fäste och börja signalera till hjärnan. Han släppte allt han hade i händerna och sprang med ett paniskt skri iväg till pengarummet.

Han lämnade Grindagården två dagar senare.

Lämnade det uppbrutna och tömda kassaskåpet, garderoberna som rensats på sina finaste kläder, biblioteket som befriats från sina vackraste skinnband, och så bilen som var borta. Han undrade hur hon egentligen

lyckats med det. När hade hon varit i rummen och hur hade hon kunnat veta precis vilka plagg och vilka böcker som var mest värdefulla? Och hur kunde hon veta hur man körde bil? Och framför allt: varför hade han aldrig hört ett ljud av allt detta, i synnerhet när hon körde iväg med bilen?

Frågorna låg som förkolnade träbitar och pyrde i huvudet på honom. Det första dygnet hade han sprungit runt och letat efter spår av henne. Men där fanns ingenting kvar. Inte så mycket som en kvarglömd hårnål skvallrade om att han någonsin haft en tjänsteflicka. Till slut hade han accepterat faktum och stupat i säng, bedövd av trötthet.

Efter att ha sovit djupt i nästan femton timmar hade han vaknat tidigt på morgonen av att solen strålade in genom fönstret. Han hade glömt att dra för gardinerna. Huvudet hade varit klart och han hade förvånat sig själv med sitt lugn och sin tankeverksamhet. På något underligt sätt kände han sig befriad. Plötsligt fanns det ingenting att ta hand om längre. Ingen anledning att stanna och se efter det stora huset. Ingen anledning att försöka bygga upp den bekväma värld han smakat på de senaste månaderna. Visst kändes det tomt på många sätt, men han såg också framför sig ett vitt papper. Det gick att börja om. Och det skulle inte ske här. Det skulle ske långt borta. Aldrig mer tillbaka hit. Här skulle han snart vara en jagad man. Så fort fadern insåg att det inte fanns några pengar att hämta skulle Bengt vara fredlös.

Han ägnade förmiddagen åt sina förberedelser. Han hittade en lagom stor resväska i tyg. Packade den med de kläder han burit och gick sedan igenom de garderober han visste kunde innehålla lämpliga persedlar och lyckades hitta ytterliggare plagg som passade att ta med sig. Han stoppade också ner tre av sina favoritpipor och den tobak som fanns kvar, dessutom skrivdon, papper och några pennor, ett bläckhorn. Från spelrummet tog han med sig en kortlek. I biblioteket blev han stående en

lång stund. Såg på ljuset från vårsolen som fyllde rummet. Några dammkorn flöt omkring i luften. Doften av böcker och papper som han blivit så van vid tycktes starkare än någonsin. Han gick sakta längs bokraderna, drog med handen över volymerna och försökte återkalla de lyckliga lässtunderna. Långt inne i bröstet kände han att det enda han egentligen skulle sakna var just läsningen.

Medan han packade hade han funderat på vilka böcker han skulle ta med sig, hur många han kunde packa ned utan att det blev för tungt. Men nu ville han inte ta någonting. Böckerna hörde hemma här och Sofia hade redan lämnat flera sorgliga gap efter sig i bokraderna. Till slut gick han bort till en av hyllorna nära dörren och drog ut Gullivers Resor. Sedan lämnade han biblioteket.

Innan han lämnade herrgården bytte han kläder. Han kände sig obekvämt i dem han hade på sig, de var liksom tyngda av den senaste tidens sorger och bekymmer. Han slängde dem i en hög på sin säng och plockade en stund bland det han hittat i de olika garderoberna. Till slut fastnade han för en gräddvit sommarkostym. Våren stod i full blom och det skulle säkert inte vara för kallt att ha den. Han drog provande på sig byxorna och märkte att han gissat rätt vad det gällde storlek. De stramade en aning i grenen, men annars satt de fint. Kavajen gled på honom som om den varit skraddarsydd. Då han ställde sig framför helfigursspeglarna såg han en nöjd och tillfreds ung man, nyss fyllda femton år. Han log provande mot sig själv och försökte få håret att ligga någorlunda snyggt. Då upptäckte han något som stack upp ur bröstfickan på kavajen. Det var en hopvikt papperslapp. Han drog upp den, vecklade försiktigt ut det spröda pappret och försökte förstå vad det var. Till slut insåg han att det var ett gammalt pass. Ett sådant pass som man förr i tiden var tvungen att ha för att få färdas inom landet. Han mindes från åren i småskolan att

läraren vid något tillfälle berättat att ända fram till slutet av 1800-talet måste man ha pass för att få resa även om man bara höll sig i Sverige. Numer behövdes det bara om man skulle utomlands. Passet var utfärdat på Martin Lilieskiöld och gällde en resa till Linköping år 1880. Kostymen måste ha kommit från garderoben i barnkammaren. Han hade farit runt överallt och kunde inte minnas klart vart alla plagg hörde hemma. Däremot mindes han Lovisas berättelse om sin son. Martin hade alltså bestämt sig för att försvinna redan då han lämnade Grindagården för att bli advokat i Linköping. Det var därför han inte tagit med sig passet. Bengt läste om och om igen den kortfattade informationen på lappen. Han kände sig med ens väldigt nära den Martin som en gång med förakt lämnat passet nerknucklat i en av sina avlagda kostymer. Både han och Martin hörde till Lovisa, på olika sätt, men ändå. Kanske var det förutbestämt att de skulle möta samma öde, leva samma liv. Vem av dem hade betytt mest för Lovisa? Och nu skulle även Bengt lämna Grindagården, driven därifrån av olycka, precis som Martin. Han stoppade ner lappen i bröstfickan igen. Tog sin kappsäck, gick ut i korridoren, nerför trappan till hallen och ut genom stora porten.

Det var värme och vår i luften. Han andades djupt och kände bröstet fyllas av hopp, livet var plötsligt rikt på löften och framtid. Redan nu började allt det han ägnat sig åt i Grindagården blekna bort i en mörk vinterdimma. Han var färdig här nu, det fanns annat att göra. Långt bort härifrån.

– Här går Bengt Lilieskiöld, mumlade han för sig själv när han med spänstiga steg försvann bort under alléträdens skugga. Inte en enda gång vände han på huvudet.

gGRINDAGÅRDEN ÄR EN berättelse om mötet mellan två väldigt olika människor och hur relationen mellan dem utvecklas till något ingen av dem kunnat föreställa sig. På ett plan är det krocken mellan olika klasser i det gamla bondesamhället, men det handlar också om hur de två personligheterna fungerar tillsammans, hur de både kompletterar och dränerar varandra.

Mattias Eriksson skriver episka och klassiskt mörka berättelser som tar sig fram i ett långsamt tempo. Han tjuvar läsaren med udda människor och gåtfulla situationer med ett språk som rinner rent och klart som vatten, eller så som han själv uttrycker det: "Om det är något jag vill åstadkomma i mitt skrivande så är det den där känslan som säger att någonting därute är mystiskt, obehagligt eller till och med läskigt, men ändå aldrig riktigt kommer fram i ljuset och visar sig. Jag älskar att försöka mystifiera vardagen och skapa en pirrig känsla av äventyr eller oförklarligheter som lurar i skuggorna precis utanför det trygga vardagsljuset."

Mattias Eriksson, född 1973, är boende i Stockholm och arbetar som redigerare.

Erkännande-Ickekommersiell-Dela Lika 2.5 Sverige

Om A är B så C